

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กฎหมายโคสาราษฎร์. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๐.

กฎหมายโบราณ : ลักษณะพยาน. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม หน่วยงานศึกษาวจัย คัมภีร์โบราณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๒.

กฎหมายลานนา. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มิถุนายน ๒๕๑๘.

_____ . เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กรกฎาคม ๒๕๑๘.

ภาพปูนปั้นสลอนหลาดและหลาดสอนปู่. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์ (จัดพิมพ์เพื่อหาทุน สมทบมูลนิธิส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), ๒๕๒๔.

เขียน ยี่มศิริและมานิต วัลลิโกคม. พุทธานุกรม พระนคร : บุญส่งการพิมพ์, ๒๕๐๐.

คำสอนพระยามังราย. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

โคลงเจ้าวิฑูรสอนหลาด. ลำพูน : สภาเปรียญและยุวพุทธิกสมาคมลำพูน (จัดพิมพ์ในงานฉลองเปรียญลำพูน), ๒๕๑๕.

โคลงพระลอสอนโลก. เชียงใหม่ : สงวนการพิมพ์, ๒๕๐๒.

โคลงวิฑูรสอนโลก. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

จารุบุตร เรืองสุวรรณ. ของคือसान. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๒๐.

จารุวรรณ ชรรมวัตร. โลกทัศน์ทางการเมืองจากวรรณกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ :
เอกสารประกอบปาฐกถาทางวิชาการของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
๒๕๒๓.

จิตร ภูมิศักดิ์. โองการแข่งน้ำและข้อคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๒๔.

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. "ข้อสังเกตเกี่ยวกับปรัชญาวัตรธรรมนิคายมหายานในเจดีย์-
สถานบางแบบแห่งอาณาจักรล้านนา." ใน ลานนาปริทัศน์ (พิมพ์ในวาระ
ครบรอบปีคล้ายวันมรณะ นางกิมฮ้อ นิมนานเหมินท์), ๒๕๒๕.

ชัยสิทธิ์ เศรษฐบุปผา. อินทนิลาสนนลูก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,
๒๕๑๓.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ความคิดทางการเมือง เรื่องธรรมราชาและทศพิธราชธรรม.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘.

ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ. เรื่องของสองนคร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เจ้าพระยา,
๒๕๒๔.

ตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดป่าแดง. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

ตำนานเมืองฝาง. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคม-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

ตำนานระแวก. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

ธรรมศาสตร์เจ้าฟ้าหริภุชชัย. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

วัช ปุณฺโณตถก. วรรณกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์,

๒๕๒๒.

ไรมานุชิตชีโนรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระ. แถลงพายุ. แบบเรียนของ

กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ กรุงเทพฯ : ครูสภา, ๒๕๕๓.

ระครอง นิมมานเหมินท์. ลักษณะวรรณกรรมภาคเหนือ. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมาศสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗.

และทรงศักดิ์ ปรางค์ชานากุล, บรรณาธิการ. ลานนาไทยคดี.

เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, ๒๕๒๑.

ประชาภิจักรจักร, พระยา. พงศาวดารโยนก. กรุงเทพฯ :

แพรวพทยา, ๒๕๑๕.

ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๓๓ (ภาคที่ ๕๕ - ๖๑)

ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๓๔ (ภาคที่ ๖๑ - ๖๖)

ประพัฒน์ ตรีณรงค์. ความเป็นมาของ

สำนักพิมพ์คลังวิทยา

ประเสริฐ ณ นคร. นิพนธ์

มหาวิทยาลัยศรี

ปรียติเวที, พระ. พระไตรปิฎกฉบับ

สัมมนาวิชาศิลปมูลนิธิ, ๒๕๐๑.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. ปรัชญาแห่งอุดมการทา

วิชาการ, ๒๕๒๔.

ปพาณี ฐิติวัฒนา. สังคมาศวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,

พทยา สายบุญ. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกทางสังคมาศ. พระนคร : สำนักพิมพ์

เคล็ดไทย, ๒๕๑๗.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน. ลักษณะสังคมาศไทย. กรุงเทพฯ : บพิธ, ๒๕๑๘.

ไพโรธ เลิศพิริยภมล. คติชาวบ้านลานนาไทย. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๐.

โพธิ์รังสี, พระ. คำแปลจามเทววงศ์ พงศาวดารเมืองทริภุญชัย. แปลโดย พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์). พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๑๕.

มณี พยอมยงค์. คติสอนใจลานนาไทย. เชียงใหม่ : ขาราทองการพิมพ์ (ชมรมบรรณาธิการงานพระราชทานเพลิงศพพระครูสุคันธศีล), ๒๕๒๒.

_____ . ตำราเรียนหนังสือลานนาไทย. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์กลางเวียง, ๒๕๑๑.

_____ . ถ่ายทอดและเรียบเรียง. ธรรมศาสตร์และกฎหมายพระยามังราย กรุงเทพฯ โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

_____ . พจนานุกรมล้านน้ำไทย. เอกสารอักษรา, ๒๕๒๓.

_____ . มังรายศาสตร์. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

มานิต อลลิลोकม. ตำนานสิงหนวัติกุมาร ฉบับสอบค้น. พระนคร : คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๖.

_____ . ราชวงศ์พื้นเมือง เชียงใหม่. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

_____ . ลิลลนา ศิริเจริญ. คู่มือกำศรวลศรียปราชญ์. กรุงเทพฯ : ศรุสภา, ๒๕๑๕.

_____ . คู่มือลิลลิตยวนพ่าย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญ, ๒๕๑๘.

_____ . วัชร รมยะนันท์. ลิลลิตและนิราศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๑๗.

_____ . เวาน์ เพลงเออ. ควัยปัญญาและความรัก : นิทานชาวเมืองเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘.

_____ . ศิลปากร, กรม. จินคามณี เล่ม ๑ - ๒ กับบันทึกเรื่องหนังสือจินคามณีและจินคามณี ฉบับพระเจ้าบรมโกศ. พระนคร : ศิลปบรรณาการ, ๒๕๐๘.

- ศิลปากร, กรม. ตำนานมุลศาสนา. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๕๑๕.
- ____. มหาชาติคำหลวง. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
ฉาปนกิจศพ นางสาววณ วัฒนสุกุล, ๒๕๑๑.
- ____. เรื่องพระร่วง เทียวเมืองพระร่วง คำอ่านและคำแปลจารึกสุโขทัย
สภาพิเศษพระร่วง ไตรภูมิพระร่วง. พระนคร : ศิลปกรรมบรรณาการ, ๒๕๐๔.
- ____. ลิลิตพระลอ. พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๖.
- ____. ลิลิตยวนพ่าย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. พระนคร : ศิลปกรรมบรรณาการ, ๒๕๑๓.
- ____. ศิลาจารึกในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์, ๒๕๒๒.
- สงวน ไชติสุรรัตน์. ตำนานสิงหนวัติเมืองโยนกนครชัยบุรีศรีเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
สงวนการพิมพ์, ๒๕๑๒.
- ____. ประชุมตำนานลานนาไทย เล่ม ๑ - ๒. พระนคร : โอเคียนส์โคร์,
๒๕๑๕.
- ____. ประเพณีไทยภาคเหนือ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : โอเคียนส์โคร์,
๒๕๑๒.
- สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช. ความคิดทางการเมืองไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๓.
- สารประเสริฐ, พระ. กวีนิพนธ์ว่าด้วยการประพันธ์ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนาคารออมสิน, ๒๕๐๒.
- ลีลา พิณีภูวคณ. วรรณกรรมสุโขทัย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒.
- ลีลา บุตรอินทร์. โลกทัศน์ชาวไทยลานนา. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือ เชียงใหม่,
๒๕๒๓.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

แสง มนวิฑูร, ผู้แปล. ชินกาลมาลีปกรณ์. เชียงใหม่ : พิมพ์เป็นอนุสรณ์แก่นายกี นิมมานเหมินท์ เนื่องในวันเปิดศึกคนไข้พิเศษ "นิมมานเหมินท์-ชุติมา" ใน โรงพยาบาล เชียงใหม่, ๒๕๑๐.

สำนักนายกรัฐมนตรี. ตำนานพื้นเมือง เชียงใหม่. พระนคร : คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, ๒๕๑๔.

เสรีบุรโกเศศ. หิโตปเทศ. พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๔๕๕.

อานนท์ อาภาภิรม. มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. พระนคร : ภาควิชาสังคมศาสตร์และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๑๔.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. หลักภาษาไทย (อักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

บทความ

ชาตวิทย์ เกษตรศิริ. "ชุมชน "อโยธยา" - อโยธยา : ปัญหาเรื่องวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม" วารสารมนุษยศาสตร์. ๑๐ (เมษายน - มิถุนายน, ๒๕๒๓) : ๓๒ - ๖๐.

ธิดา สาระยา. "ผู้นำทางวัฒนธรรมกับการสร้างบ้านแปลงเมือง." วารสารเมืองโบราณ. ๖ (ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๒๒) : ๑๕ - ๒๑.

ร. แลงกาต. "วิวัฒนาการแนวความคิดของกฎหมายในพม่าและสยาม."

รวมบทความประวัติศาสตร์. (มกราคม ๒๕๒๔) : ๑ - ๒๒.

ริชาร์ด โอ คอนเนอร์. "การตีความกฎหมายไทยโบราณ." รวมบทความประวัติศาสตร์. (มกราคม ๒๕๒๔) : ๒๓ - ๓๒.

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. "ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นในสังคม เชียงใหม่ (พ.ศ. ๑๘๘๓ - ๒๔๓๔)." สังคมศาสตร์. ๕ (เมษายน - กันยายน ๒๕๒๔) : ๖ - ๒๑.

เอกสารอื่นๆ

ทรงศักดิ์ ปรากฏวิชานากุล. "วิเคราะห์วรรณกรรมลานนาไทย เรื่อง เจ้าวิฑูรย์สอนหลาน และพระลอสอนโลก." ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๘.

สุรสิงห์สารวม นิมพะเนา. "ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมลานนากับสังคม."

เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "วรรณกรรมลานนา"

ฉบับที่ ๑๒ ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๔.

อรุณรัตน์ วิเชียร เชี่ยว. "การวิเคราะห์สังคมเชียงใหม่ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ตามต้นฉบับโบราณภาคเหนือ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Ganjanapan, Anan. "Early Lanna Thai Historiography: An Analysis of Fifteenth and Sixteenth Century Chronicles." USA : Presented to the Faculty of Graduate School of Cornell University for the Degree of Master of Arts, 1976
Unpublished.

Malalasekera, G.P. Dictionary of Pali Proper Names. London: The Pali Text Society, 1974.

Swearer, Donald K. and Premchit, Sormai. "The Relationship between the Religions and Political Orders in Northern Thailand (14th - 16th Centuries)." pp. 20 - 33. Edited by Bardwell L Smith. In Religion and Legitimation of Power in Thailand, Laos and Burma, Chambersberg: Anima Books, 1978.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

คำสอนพระบรมมิ่งราย

ฉบับปริวรรตโดยสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นโม ตสสทุกฺ. คีรตฺตโน เม นาโถ เชยยตุ สพพมกฺลํ.

ศรีสวัสดิ์จังหวัดมี ที่นั้ อาจารย์เจ้าจ๊กแก่งตามคำแห่งมหาคิสสเถร คนเว้นเสี้ย
ยังกิเลสคัณหาคาแล้ว ลวคไ้ทรงปฏิภอันผานแฉ้วทั้ง ๓ หากจารจาสอนสั่ง แก่พระยา
มิ่งรายคนนั้นเสวยเมือง คือว่าทริภุชชัยเริง (บุรีเริง) เชียงใหม่ หื้อไ้ไ้ตามคอง
(คอง) ค่ายคำสอนอันนี้

ภยา (พระยา) คนไ้ไ้เป็นใหญ่ หื้อไซวไม้เป็นกวย หื้อแปง (กระทำ)
บวย ๔ ลูก หื้อปูก (ปลุก) ไม้ส้มฝาคชมหวาน หื้อหย่านหวน (หาญ) หนี้อยูยาละลุง
(ลวง) คำจา หื้อเลียงกา ๓ หมู หื้อเลียงปู้ ๓ คน หื้อแตงพล ๓ ค้าน หื้อเลียงล้าน
๓ หัว หื้อมีตัวในทอง หื้อกระทำคนเป็นคังจ้องหลูบลูกาง หื้อเลียงนาง ๓ ปาก หื้อ
เลียงนาค ๓ ตัว หื้อมีวัวแสน (๑๐๐,๐๐๐) แอก หื้อเลียงแซกหลายทางบ้านเมืองจาง
เกือ (เกลือ) ทอด อยา เลียงบอชบเมือง ๑๗ จ้าพวกนี้และ

(๑) บทว่า หื้อไซวไม้เป็นกวยนั้น คือว่า เป็นท้าวพระยา หื้อมีตาเล็งแลแผ
ผอยังสิณฐานบ้านเมืองที่ร้ายที่คิ หื้อพิจารณาคียงเสนาและอามาตย์ผู้มีคณและมีโทษ หื้อ
ไปทุกแห่งแจ่งที่ยังไพรบ้านชาว เมืองทั้งหลายหื้อแจ่ง เปงหึคิ เป็นคังตากวยนั้นและ

(๒) บทว่าหื้อแปงบวย ๔ ลูกนั้น คือว่าหื้อเลียงซำซันในไ้ผู้มีพระยา (ปัญญา)
อาจหื้อแล้วยังราชกิจชูประการ ประมาณ ๔ คน ๑ เพื่อหื้อนำมายังลาภโชคมีคณการ แค
บ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย ๔ พิศมาใส่แหลม (เลม) สาง (จาง) แห่งพระยา นั้น
ช้วนและ

(๓) บทว่าหื้อปูก (ปลุก) ไม้ส้มฝาคชมหวานนั้น คือว่าหื้อเลียงคนหลายจ้าพวก
สัมนันคือคนพิจารณาใส่ทัตทกา (-กรรม) ฝาคันคือคนจักเอาส่วยไร่ไ้บไม้ ขมนันคือคน

แก้วหาญอาจสมัคร (สามารถ) เอายังชีวิตเราไถ่นั้นและ หวานนั้น คือ เลียงหมอหูลา (โหรา) นายหนังสือผู้ไต่คำนั้นและ

(๘) บทว่า หื้อหย่านทาน (หาญ) หนือบู่นั้น คือหื้อหย่านถั่วแก่มาปั้งมวล หาญนั้นคือหื้อหาญในสี่ไลในมฤอันอาจกระทำบังคอง (คลอง) อันทีและ หนึ้นนั้นคือหื้อหนีไกล แก่มาปอกุสสนั้นและ อยู่ั้นนั้นคือหื้ออยู่กับควายมัดติดคนผู้มีประยา (ปัญญา) ฐีสลฐ์บูญนั้นและ

(๙) บทว่าอย่าละลุง (ลวง) คำจานั้น คือว่า เป็นท้าวพระยาอย่าหื้อละเสียบ ยังถ้อยคำอันเป็นยังราชคถาราชสาน (ราชสาสน์) อันทีทั้งมวลไปสันไซ (สันถว) ไมตรี คางประเทศราชนั้นและ

(๑๐) บทว่าหื้อเลียงกา ๓ หมู่นั้น คือว่า เป็นท้าวพระยาหื้อมีสติสัมปชัญญะ ฐุว่าเพิงคูงอันจักกูชิตและบู้ชิตในการ เมื่อวัน ๓ ยาม เมื่อคืน ๓ ยาม หื้อรู้แจ้งใน เหตุการณ์อัน เป็นอภิศและอนาคตปัจจุบันนั้นแท้และ

(๑๑) บทว่าหื้อเลียงปู้ ๓ คนนั้น คือหื้อไค้กระทำตามโบรมจจารึกปา เวณี (ประเพณี) ท้าวพระยาทั้งหลาย แต่ก่อนนั้นถ้วน ๓ เช่นก่อนจั้งจักทีและ

(๑๒) บทว่าหื้อเลียงพล ๓ คำนั้น คือว่าหื้อแต่ง เป็นคนฆ่าแก้วทั้ง ๓ เป็นที่พึ่ง แก่คนแก่ตัวแก่บ้านแก่เมืองแล้วและ กระทำการอันจักกูชิตแก่พระเจ้าพระขัมมพระสังฆะ หื้อรุ่งเรืองไป เมื่อหน้านั้นและ

(๑๓) บทว่าหื้อเลียงถ่าน ๓ หัวนั้น คือว่าหื้อเลียงเสฎฐี ๓ คน ผู้ ๑ อยู่ พายเหนือเวียง ผู้ ๑ อยู่กลางเวียง ผู้ ๑ อยู่ภายใต้เวียง หื้อไว้เป็นที่เขาไปหา ยังเข้าของ เงินค่าแห่ง เสนาอามาตย์ทั้งหลายประชานราษฎรชาว เมืองทั้งหลาย เยียะคนหื้อ มีเข้าของ เงินไว้ เยียะถ่านนั้นและ

(๑๔) บทว่าหื้อมีควัวในท้องนั้น คือว่าหื้อ (มี) ประยา (ปัญญา) ฐุว่าเพิงคูงยัง สัพพกิจทั้งมวลในทุกเมื่อและ

(๑๕) บทว่ากระทำตนเป็นคั้งจ้องหลุมรูกงนั้น คือว่าเมื่อแขกต่างบ้าน ต่างเมืองมาก็ดี เมื่อไปเป็นแขกต่างบ้านต่างเมืองก็ดี เมื่อชาวบ้านชาวเมืองนิมนต์ ไปนั้นก็ดี คำนี้อีกกระทำสินนาท (สินนาท) องอาจด้วยราชมนุภาวะ เป็นคั้งจ้องนั้น

อย่าหลุมคน แนนยะ ๑ เมื่ออยู่หออยู่เรือนเมื่อเป็ยะเวียกกระทำการก็ เมื่อเข้าไปสู่
แก้วทั้ง ๓ นั้น คานหื้อไค้กระทำคนเป็นตั้งหลุมจ้องนั้น และ

(๑๒) บทว่าหื้อเลี้ยงนาง ๓ ปากนั้น คือว่าหื้อสั่งสอนยังนางอัคคมเหล็ควัยคำ
สอน ๓ อัน คือว่าเมื่อสั่งสอนข้าคนนั้น หื้อเขาจา เข้มแข็งหื้อเขามีที่กลัว เมื่อปากจา
กับควัยเสนาอามาตย์สมณฑรหาหน้หลายหื้อตามปกติ เมื่อปากจากับควัยลูกและผิวหื้ออ่อน
หวานจึงก็ ๓ อันนี้และ

(๑๓) บทว่าหื้อเลี้ยงนาค ๓ ตัวนั้น คือว่าหื้อไค้ปุฎฐากแก้วทั้ง ๓ คือ พุทธนาค
ชัมมนาค สังฆนาค ควัยประใจ (ปัจฉิม) ทั้ง ๔ หื้อบวรระมวลและ

(๑๔) บทว่าหื้อมีวัวแสน (๑๐๐,๐๐๐) แอก คือว่า หื้อมีวัวทาน (โฆหาร)
จางจาลาคผาดายพิงชั้นพิงถ้อยหื้อ เป็นประโยชน์ระแกตคนแก้ทานแท้และ

(๑๕) บทว่า หื้อมีแขกหลายทางนั้น คือว่าพันเรือไว้หลายท่า หนา เข้าไว้
หลายมือ หื้อมีไมตรีสนิทติดต่อกับควัยบ้านน้อย เมืองใหญ่ทั้งหลายทุกแห่งแจ้งที่จึงคืนและ

(๑๖) บทว่า บ้านเมืองจางเกือ (เกลือ) ทอคนั้น คือว่าไพร่บ้านชาวเมือง
ยินล้ามาก เหลือใจเสียแล้ว คนท้าวขุนมีกรุณา เล้าโลมไพร่บ้านชาวเมืองทั้งหลายหื้อเขา
มีค้ำโพมชช (ปราโมทย์) ชมชื่นยินดีควัยอันจักตั้งในบ้านในเมืองนั้นจึงคืนและ

(๑๗) บทว่า อย่าเลี้ยงมอกขมเมืองนั้น คือว่าอย่าไค้เลี้ยงเสนาอามาตย์
บ่าวแก้วผู้ร้ายมักขมเหง เคง เด็กอาช่า (อธรรม) โลกวางพันประมาณบาปใหม่ใส่โทษ
หื้อชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลายล้ามากมากนัถ ก็อย่าหื้อไค้เลี้ยงคนผู้ เป็นผีกะผีปลอมไว้ใน
บ้านในเมืองบ่ดีและ

แนนนยะ (นัย) ๑ ผู้ไค้ไค้เป็นพระยาใหญ่ใส่เมืองขวาง หื้อกอดนาน ๗ เชิน
หื้อสอดเนื้อ ๗ บัก หื้อรักสิบซอก หื้อพอกสิบปอง หื้อลมคันธา ๔ เบื้อง หื้อเหลิงสุรา
หื้อมีกาเกินเนา หื้อเลี้ยงเนาหมาใน หื้อคังไฟหื้อล้าแกน หื้อเล่นตามทางหลวง หื้อพอง
พายหน้าหื้อวามา แถม หื้อข่มเหง ๓ บัก หื้อรัก ๓ คอ หื้อออกนอกเข้าอาค หื้อกวาดเข้า
(ข้าว) สาร หื้อฝังควัยหมัน หื้อขันควัยอิด คิคไหนหื้อจับหัน หื้อกันเข้า (ข้าว) ๗ วัน
หื้อแรง ๒ และ ๑ เทานี้และ

(๑) บทว่าหื้อกอกนนาน ๗ เขม้นั้น คือว่า เป็นพระยาใหญ่หื้อมีราชไมตรี สนิทศีกคอกกับคัวท้าวพระยาทั้งหลายหัวบ้านคชนเมือง หื้อไค้ลูกสาว เขามาปฏิบัติใช้ส้อย หื้อพอ ๗ คนจึงคี่และ

(๒) บทว่าหื้อสอถเนื้อ ๗ บักนั้น คือว่าหื้อประกอบไปคัวยศตอริยชนะ ๗ จ่าพวก คือว่า สหุชาชนัน สีสชนัน หิริชนัน โอคปุปรนัน สจจชนัน จาคชนัน สคชนัน ปญญาชนัน นั้นและ

(๓) บทว่าหื้อรักสิบชอกนนั้น คือว่าหื้อประกอบไปคัวยศสลกัมมบท (กัมมบท) สิบประการ คือสจจริทฐา (สจจริทธรรม) นั้นและ

(๔) บทว่า (หื้อ) ลมคันธา ๔ เยื้องนั้น คือว่าหื้อรักสาสี่ล ๕ สี่ล ๔ ชูเคือน คับ เคือนเพง ชื่น ๔ คำ ลง ๔ คำ ออย่าหื้อชัวคแท้และ

(๕) บทว่าหื้อเหลิงสุรานั้น คือว่าหื้อเลี้ยงคนแก้วหาญผู้จาจาสาไค้นั้นและ

(๖) บทว่าหื้อมีกาถินเนานั้น คือว่าหื้อมีข้าชั้นในใจแก้วอาจเอาชีวิตแห่งตน พนัยไค้นั้นและ

(๗) บทว่าหื้อเลี้ยงเผาหมาไนนัน คือว่าหื้อเขอันเป็นเชื้อชาติญาทิดาวงสา แห่งตนนั้นและ

(๘) บทว่าหื้อคังไฟหลัวแกนนัน คือว่าหื้อเอาบัณฑิตผู้มีประยา (ปัญญา) มา เป็นอาจารย์สั่งสอนตนใจ ๆ และ

(๙) บทว่าหื้อแลนคามทางหลวงนั้น คือว่าหื้อปฏิบัติคามาโบราณเก่าแห่ง ท้าวพระยาทั้งหลายอันคี่แตกอนนั้นและ

(๑๐) บทว่าหื้อปองพายหนานั้น คือว่าอันโคจักกูอิจาเริน (จาเวิญ) มากกว่า เก่าคี่หื้อพร้อมกันเลากกระทำไป

(๑๑) บทว่าหื้อวามาแถมนั้น คือว่าหื้อเร่งกระทำบุญรักษา (รักษา) สี่ลกินทาน ไปแถมเล่าจึงคี่และ

(๑๒) บทว่าหื้อชมเหง ๓ บักนั้น คือว่าหื้อชมโทสะ โมทะ โลกะ เสียอย่า หื้อ เขา เกิดไค้และ

- (๑๓) มทว่าหื้อรัก ๓ ค่อนั้น คือว่าหื้อไค้ตั้งอยู่ในทาน สีส ปัญญา นั้นจึงจักก็และ
- (๑๔) มทว่าหื้อออกพอกเข้าอาคนั้น คือว่าหื้อคอยซักเอาท้าวพระยาทั้งหลายต่าง
ประเทศ เข้ามาในอาชญาแห่งคนค้วยอนุโลมปฏิโลมนั้นและ
- (๑๕) มทว่าหื้อกวาดเข้า (ข้าว) สารนั้น คือว่าค้อยกวาดจุโลมเอาของปัดณา
การแห่งท่านเข้ามาใส่เหล่มใส่สาาง (นาง) แห่งคนนั้นและ
- (๑๖) มทว่าหื้อฝังตัวหมั้นนั้น คือว่าจักตั้งอาชญาไว้เยื้องไค้ก็หื้อตั้งหมั้น อยารัก
มังอาชญาแห่งคนบ่ดีและ
- (๑๗) มทว่าหื้อขันตัวอีกนั้น คือว่าผู้ไค้มิโทษทางผิดก็เขียนซักจักถามคู้หื้อแจ้ง
แตกอนอয়ারิบศิริมยอ
- (๑๘) มทว่าตักโหนหื้อจับหัน คือว่าจักเยาะการอันไค้ก็หื้อตั้งใจ เยาะอันนั้นแล้ว
แท้จึงก็และ
- (๑๙) มทว่าหื้อกินเข้า (ข้าว) ๗ วัน คือว่าหื้อออกกลั่นรักษาสา (รักษา) สีส ๕
สีส ๘ เมื่อเคื่อนคัม เคื่อนเพง ออก ๘ คำ แรม ๘ คำ ๗ วัน รอก ๗ วันอย่าขาด
- (๒๐) มทว่าหื้อเล็งหัน ๒ และ ๑ นั้น คือว่าหื้อเล็งหันยังมนุสสสัมปตติ
เทวสัมปตติและ สักคโมกะนิพพานแล้วหื้อกระทำบุญไปใจ ๆ นั้นและ

บทการ ๑ คันว่า เป็นเสนาผู้ใหญ่ท่านใส่ไว้ทางหูทางตา จุงหื้อมีชา ๗ ป้อง
หื้อมีชอง ๗ ชา หื้อมีตา ๗ หน่วย อย้าหื้อป่วย ๗ นาย หื้อตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย
การเลิก กาย (กลาย) เป็นการเสีย อยู่บ้านเรือนเป็นคนอย่าหายอยู่พัก อย่าลักคน
เต้าแซก อย่าแจกเข้าปูลา การเลิกมาหื้อใจขาด การออกหื้อใจผาย หื้อตาตายเมื่อ
หน้าหื้อคิก ถึงข้างมาข้าคนมีคิก ถึงซีสบห้อง หื้อคิกคองสิบ เอกลา หื้อจาสิพเพศ จักได้
เกียดเมื่อลุน มีคุดถึงไค้หล้า หัวบ่คองฟ้า เท้าผ่ามือเดียว ๒ จ้าพวกนี้และ

(๑) มทว่าหื้อมีชา ๗ ป้องนั้น คือว่า เป็นเสนาอามาตย์ หื้อยศใหญ่ใส่สูง
กล้าแข็งตามยศศักดิ์ (ศักดิ์) จึงมีเศษอำนาจกว่าเจ้าชอมและมีรัทธิ (ฤทธิ์) แก่บ้านเมือง
แท้จึงก็และ

(๒) บทว่าห้อมีของ ๗ ชานัน คือว่าห้อมีอาชญาตั้งไว้แก่ยสปริยารอย่าห้อมี
ลวงเขาลวงออก ได้ตามฐานะจึงก็และ

(๓) บทว่าห้อมีตา ๗ หน่วยนั้น คือว่าห้อมีราพึงรูงยังสัพพกิจทั้งหมด เมื่อคืน ๓ ยาม
เมื่อวัน ๓ ยาม อย่าประมาทสาลาจึงก็และ

(๔) บทว่าอย่าห้อมีป่วย ๗ นายนัน คือว่าห้อมีประกอบไปด้วยสัตตคอรียณะ ๗
ประการ คือว่าสัทธา สील นิริโธตปะ จาคะ สุตตะ ปัญญาณะอันนี้และ

(๕) บทว่าตายแล้ว เกิดนั้น คือว่า เมื่อ เลิกห้อมีห้อมีโคสละชีวิตเสีย เออการไป
ทางเจ้าบ่ตายจึงก็และ

(๖) บทว่าห้อมีเกิดแล้วตายนั้น คือว่า เมื่อพายุคน เลิกห้อมี เลิกห้อมีเออห้อมีโคสละชีวิต
เสียแล้วไปเออการทางเจ้า เกิดจึงก็และ

(๗) บทว่าการ เลิกกาย (กลาย) เป็นเลื่ออยู่บ้านนั้น คือว่า เมื่อถ่าจักข่า เลิก
นั้น ห้อมีเออจิตโสใจ เสียกล้าหาญเป็นตั้ง เลื่อจับตัวนั้นแท้จึงก็และ

(๘) บทว่าอยู่บ้านเรือนเป็นคนนั้น คือว่า เมื่ออยู่บ้านอยู่เรือน บ่มีเลื่อห้อมี
อย่า เยียะหยามและกล้าแข็งแก่ไพร่ไทยบ่ก็และ

(๙) บทว่าอย่าหายหนอยุ่ห้อมีนั้น คือว่า เมื่อราชการ เกิดห้อมีโสใจ เออการ
เจ้าแท้ อย่าแก่ เจ็บแก่ป่วยบ่ก็และ

(๑๐) บทว่าอย่าล็ก (รัก) คนเต้าแซกนั้น คือว่าอย่าล็ก (รัก) คนผู้ง เข้ามมา
บิ่นทีใหม่ถ้วน ๓ ปีก่อนควรรักจึงคอบรักบ่ควรรักอย่ารักจึงจักก็และ

(๑๑) บทว่าอย่าแจกข่าปูลานัน คือว่าอย่าได้ละ เสียยังข่า เกาคน เกาแห่งตน
อันกับทุกก็บ่ยากองอาคอาสาแตกอนบ่ก็และ

(๑๒) บทว่า การ เลิกมาห้อมีชาคนั้น คือว่าข่า เลิกเกิดมา เมื่อโคห้อมีโคสละชีวิต
เสียแล้ว เออการทางเจ้าแห่งตนจึงจักก็และ

(๑๓) บทว่าการอาคห้อมีใจผายนัน คือว่ากิจการไทย (ภัย) เกิดมีแก่ไพร่ไทย
ห้อมีเออจิตโสใจ เสียห้อมีบ้านไทย เมืองทั้งหลายมีที่ยืนก็จึงก็และ

(๑๔) บทว่าหื้อคายนี้อ่อนน้านั้น คือว่าเมื่อไปรบเลิกนั้น ก็หื้อซี้ใจเท่อย่าได้
ชัคร้านหยานการลักพ่ายคืน ทานจักข่า (ฆา) เสียบทีและ

(๑๕) บทว่าหื้อคิกเถิงข้างม้าช่าคนมื่อนั้น คือว่าเข้าของเงินคำข้างม้าวัวควาย
ตัวมีไว้แล้ว ออย่าหื้อกระทำมัจฉิหาย (ฉิหาย) เสียบทีและ

(๑๖) บทว่าคิกเถิงชี่ลีห่องนั้น คือว่าเมื่อแต่งหน้เปง (กระทำ) โทสนั้น
หื้อคิกเถิงลูกเมียเก็กฉิงนางสาวหลานเหลนแห่งคนใจ ๆ คั้นว่าตัวเสีย เบี้ยวเพิ่นเทเอา
นับ เสียบทีและ

(๑๗) บทว่าหื้อคิกคองสิบเอ็ดล่านั้น คือว่าอย่ามัจกระทำโทส หื้อคิกเถิงท่าน
จักได้นำเอาคนไปใส่คอกไวนั้นจึงทีและ

(๑๘) บทว่าหื้อจ้อสัตพะเทศนั้น คือว่าหื้อจ้อจ้อสัตพะกิจหมั้นกระทำการความ
การราชปาเวณี (ประเพณี) คือการกิน การทาน การบ้าน การเมือง จึงทีและ

(๑๙) บทว่าจักได้เกียก (เกียรต์) เมื่อลุนนั้น คือว่าหมั้นลามราชการเป็น
อันหมั้นคองนัก พายลุนท่านก็จักเต็มแถมยังส่วนไร้ไปไม่ไร้นาคาม เขตคินักชะและ

(๒๐) บทว่ามีคุณเถิงไตหล่า นั้นคือว่าหมั้นกระทำแก่เจ้าคนมากนักแล้ว ท่านก็จัก
คอบคุดหื้อ เป็นใหญ่เป็นสูงใ้ บราณันทรอันวิเสสนั้นและ

(๒๑) บทว่าหื้อบคองฟ้ายังผ่ามือเกียวนั้น คือว่า เมื่อยศ เป็นใหญ่ใ้ เป็นสูงแล้ว
ก็หื้อกระทำขอมใจเจ้าคนไปใจ ๆ จึงจักได้ออยู่สุขสำราญบานใจมากนักแท้และ เหตุคั้ง
อันหื้อบคองฟ้า เท่าผ่ามือเกียวและท่านเอย

บทการ ๑ เป็นคนใ้คูลุ่มฟ้า ก็อย่าใ้คูละ ๓ เชิง หื้อรวมเบิง ๔ ล้าน ออย่า
ค่าน (คร้าน) คำจา ออย่าหลับตาเข้าถ่า หื้ออามน้ำที่วังใส หื้อหมั้นไซ ๒ เจ้า (เจ้า)
หื้อหมั้นเผ้า ๒ ถา หื้อมีคำจา ๓ สิ่ง ออย่าวิควังพักคาว ออย่าปาวเสียที ออย่ามีกันหื้อ
ทานหันแคน ออย่าแทง ๔ หอก ออย่าลอกคำจา ออย่ามาเรื่อนเก่า หื้อป็นเป็นคั้งเท่า
หุยหาย ไปค้วยฝนลมลายชีวี หื้อรู้อันไป ๑๗ บทนี้

(๑) บทว่าอย่าละทอด ๓ เชนั้น คือว่าอย่าหือละแกว้ทั้ง ๓ คือว่า พระเจ้า พระขัมม์ พระสังฆะเสียบคี่

(๒) บทว่าหือรวมเบิง ๔ ลำนนั้น คือว่าหือสังรวมอินทรีย์ในอิริยามถทั้ง ๔ หือไคจิงคี่และ

(๓) บทว่าอย่าค่าน (ครำน) คำจานั้น คือว่าหือหมั้นเวียนน้ำขัมม์คำสอน สัพพัญญุพระพุทฺธเจ้าไปใจ ๆ อยาค่าน (ครำน) จิงคี่และ

(๔) บทว่าอย่าหลับคา เข่าถำนนั้น คือว่าตัวหากเป็นผู้นุญหลวกแล้ว อยาไปคบ ผู้นุญหลวกนั้นบคี่และ

(๕) บทว่า หืออามน้ำที่วังใส่นั้น คือว่าหือไคคัมยาเสพกับคัวยมันตคิตผู้นุญหลวก เหลือกว่าคนนั้นจิงคี่และ

(๖) บทว่าหือหมั้นไซ ๒ เถ่า (เซ่า) นั้น คือว่าหือหมั้นกระทำกรรมปฏิบัติแก่ พ่อแม่ครูบาอาจารย์แห่งคนไปใจ ๆ ชุวันอย่าชากจิงคี่และ

(๗) บทว่าหือหมั้นเผ่า ๒ กำนนั้น คือว่าหมั้นปฏิบัติไหวนบคัมยาพระเจ้าพระขัมม์ พระสังฆะในกาล เมื่อเข้าที่ ๑ เมื่อค้ำที่ ๑ ใน ๒ กาลนืออย่าหือชากจิงคี่และ

(๘) บทว่าหือมีจา ๓ สิ่งนั้น คือว่าหือจาถึงพระเจ้าพระขัมม์พระสังฆะทั้ง หลาย พ้นไปแล้วอันจักมาพายหน้ากคี่ อันยังมีในปัจจุบันนี้คคี่ อยาหือชากเทอะจิงคี่และ

(๙) บทว่าหือ (อย่า) วิควิงพัตคำนนั้น คือว่าตัวมีประยา (ปัญญา) ฐุหลวก แล้วอย่าไคละคำรูก้าหลวกเสียบคี่และ

(๑๐) บทว่าอย่าปาวเสียบที่นั้น คือว่าอย่าหนีเสียบคอง (คอง) ขัมม์และไป กระทำค้ำอันมิใช่ขัมมนั้นบคี่และ

(๑๑) บทว่าอย่าบักนหือหือทวนหันแกนนั้น คือว่าอย่าไซโทสร้ายในตนหือ ปรากฏแก่ทวนบคี่และ

(๑๒) บทว่าอย่าแทง ๔ หอกนั้น คือว่าอย่าหือณคอิริยามถทั้ง ๔ เมื่อนั่ง เมื่อนอน เมื่อยืน เมื่อเที่ยว สักเทื่อและ

(๑๓) บทว่าอย่าลอคำจานั้น คือว่า จาอันใดที่มีคำหมั้นเที่ยงอย่าลាយอย่า
ทางปักษ์และ

(๑๔) บทว่าอย่ามา เรือนเท่านั้น คือว่าละบาไปแล้วแต่ก่อนอย่าหื้อได้กระทำ
แถมเล่าปักษ์และ

(๑๕) บทว่าหื้อป็นเป็น (กั๋ง) เทาหุขุขานั้น คือว่าหื้อหมั้นรักสาสึลกินทาน
เมตตากาณาไปใจ ๆ หื้อบาปนั้นพันจิบพันหาย (พลันนิบหาย) ไปจึงก็และ

(๑๖) บทว่าไปค้ำยฝนลมลายชีวิตนั้น คือว่ากลัวบาปแล้วหื้อครอง (ครอง)
มีบุคคลไปใจ ๆ หากจักได้นำเอาจิตใจคนไปรอกค้ำยเศษผละผลจอก เนรัพพาน (นิพพาน)
จึงก็และ

(๑๗) บทว่าหื้อรู้ที่อันไปนั้น คือว่าหื้อหมั้นไปสู่ไปหาสง เสพบัณฑิตผู้มีประยา
(ปัญญา) อาจสั่งสอนคนไปไค้นั้นจึงก็และ

บทการ ๑ คั้นว่า เป็นพระยาใหญ่ควรก็ไค้ตามครอง (ครอง) คอยปองไปอย่า
พัง เยียวได้คั้งกินแหง หื้อแปง (ท่า) สติคน ๑ ใจลัวไค้ถูกนิคสีล เห็นว่าคั้งคั้งกิน
ก็คั้นคั้งคั้งแล่นกินนุหวัง เป็นบุญก็เยียวได้เป็นมาป เราชนาบทรนก็เพินคู้แควน เราเป็น
แทน (แทน) ก็ทานจักไค้เป็นค้อ บห้อย ๕ ค้อกินค้ายจักว่าอันใดจักสอนอันใด ก็หื้อเอา
ยายมาแตกเทียมคแล้ว เยียะพิจารณาไป เทอะ เห็นว่า เป็นท้าวก็หื้อมีแสนคา เป็นพระยา
ก็หื้อมีแสนหุ คั้นหื้อคู้ที่คา คั้นหื้อคู้ที่คาหื้อพิจารณาประยา (ปัญญา) ในใจถ้วนก็ หื้อรู้
ที่มีโทษ (ภัย) ออย่า เยียะร้ายคน ผู้ไค้ก็อย่าคู้แควน ผู้แล่นอยู่เหนือกิน ก็อย่าหื้อไค้ให้
ผู้คนเผ้าอยู่เหนือไม้ก็อย่าหื้อไค้หัว ค้างอย่าไค้เคี้ยก ค้างเยียคอย่าหื้อค้าย โทสพอชา
(ชา) หื้อใหม่ โทสพอใหม่หื้อสอน โทสพอสอนให้หาย หากมีหลายประการต่าง ๆ
จึงจักสว่างเป็นคู้ เห็นว่าชุนแสนก็หื้อคู้แสนช้น ชุนหมั้นก็หื้อคู้หมั้นช้น จึงจักช่าเป็นไป
เมืองโคมี่ไพรฟ้า เต็มเมือง ช่าเลือกต่างประเทสจักมาบับ เบียนกับไค้ มีลูกบ้านเต็มงาม
ทานกับคู้แควน ไค้อุปมา เป็นคั้งป็นเต็มกำ ไผจักหักกับไค้ คั้นว่าเป็นเล่มเดียวทานหักเสีย
ยามใดก็ไค้ ก็พร่าเป็นคั้งอันและ

บทการ ๑ ผู้ใดได้เป็นขุนอามาตย์ก็อย่าอาจว่ากู้นแก่นมีสีก (ศักดิ์) อย่าว่ากู
 นี้หลวงเหลือทาน อย่าว่ากู้นผ่านคำจา อย่าว่าหันคากู้นมีคัง อย่าว่าคังกู้นมีคอก อย่าว่า
 กู้นแจงชุประการ อย่าว่ากู้นกล้าหาญ บ่มีไผ่เลิสล้ำ บทกานำทานก็เยียวได้ หาไผ่หา
 โกลก็เยียวได้หาไกล หันทานไรก็อย่าคุณแควน เมื่อเราแค้นก็ยิงจักหา เล่าทานบ่รู้จักก็เพิ่น
 หากจักหัน เรามบ่ปังกันทานมีใจเกียจกล้า หมูบ่ฆ่า (ฆ่า) หมาบ่ชบ กบบ่ร้อง งูกับช้าง
 กิน ลมบ่พัดใบไม้กับไหว เสือบ่ลนบ่เสี่ยลาย จวบตายก็บ่เสี่ยชื่อ ผู้รูกหากยังมี จักว่าก็
 ก็เยียวซ้ำร้ายกว่า เก่า เล่าชะและ

บทการ ๑ ชายผู้ใดเป็นคนเก่า (เต่า) อย่าไปอ้างคำปัน ึงผู้ใดเป็นคน
 ใจพัง อย่าไปเหล่น (เล่น) ชู คนผู้ใดบ่รู้อย่าไปกล่าวคำหลวง คนช่างลักบ่คี่เอามา
 เป็นเสี่ยว คนใจเลี้ยวบ่คี่เอามา เป็นคู คนในชุมพุนั้นอันบ่คี่ไซ้ คือว่าหื้อคนไปเอากการ
 อย่าใช้คนผานไปหรือคัว (ครว) ในภาค อย่าใช้คนผู้ชยากไปคอคำเมือง อย่าไปชี้เบื่อง
 ตางมา อย่าป่อย (ปลอย) มหิ (มหีส) เป็นการอย่าไปชี้อนางมาเป็นช้อย นกจอก
 น้อยอย่าไปรู้คำฟ้า เป็นพ้อคำอย่าไปรู้คำเมือง นุ่งผ้าเหลืองอย่าไปรู้คำบ้าน ชักร้าน
 อย่าไค่เลี้ยงของ จักเยียวปองอันโคกหรือทอง (ทอง) คูเพิ่น อย่าของป่อยเงินหรือใจ
 หัน ย่างบ่ช้นอย่าไปไกลข้าง ปากบ่กว้าง อย่าไปจาเขิน ึงมีตัวแพง อย่าอ้างตัวใหม่
 อย่าไค่ถอยยามผานหรือไปการยามเช้า อย่าคุดเหล่าวันสี่ด อย่ากินสานง้วนเมื่อหื้อเชื้อ
 เพื่อคัวคอง (ครอง) ชัมม หื้อไค่คังคำครูกลาว คันเป็นมารก็หรือช่างหาสาว คันเป็น
 สาวก็หรือช่างหูกฝ้าย เป็นแม่ร้างแม่หม้ายก็อย่าจาสูง คันเป็นขุนก็อย่ายอตัวชมทาน
 อย่าผานหรือจิง (จิง) ไผ่ อย่ารักผู้ไกลกว่าผู้ใกล้ อย่ารักผู้บ่เสี่ยกว่าผู้หลวง อย่า
 รักผู้หนักกว่าผู้เบา อย่ารักผู้เบาเสี่ยกว่าผู้ช้น อย่ารักผู้ช้นเสี่ยลูกลาน หากมีคัว
 ประการตาง ๆ จิงจักสว่างวันคัน อย่ารักเงินแสนไค่ หื้อรักไพร่แสนเมืองจิงก็และ
 ทานเฮย

เนยยะ ๑ คนผู้ยังใครมีเงินก็หื้อไปค้ำ ใครชี่มำก็หื้อไปปฏิบัติขุน ใคร
 ไค่บุญก็ไปปฏิบัติภูษาพระเจ้า ใครกินเหล้าก็หื้อไปภาค ใครเช่า (ข้าว) มากหรือแปง (ท่า)

นา ใคร เป็นคนหาซื้อไปส่งข้างใครมีลูกน้อยหือเอาเมีย ใคร เป็นชะเรหือช่างแถม ใคร
ไคคนแค้นหือเอาผู้ตีค่า ใครไคขี้มหือไปสุพระ ใคร เป็นคนอาระหือไคเวียนเชิง ใคร
เป็นคนเคนเมืองหือไคส่วยซอน ใครไคยาลูกอ่อนหือค้ำผล คั้นสองฝั้นก็จักไคกินหวาน
ใจสองอันก็หือหาอันนั้น เเทะ

บทการ ๑ เป็นพ่อเรือนนี้เอย อยานอนลูกหล้า เยียวไคเป็นเข้าทวน
เสียวันสายเงินบมา เทียว เป็นคนเปียวนี้เอย อยานอนลูกชววย นกกาหลายบินมาข้าม
เยียวทวนหมายคิหิว เพินว่าชีวมีนว่าชีลาวาทานว่าชีโก มีนว่าชีเหน เพินว่าเหม็นมันว่า
หอม คั้นทวนสอนมันว่าค่า ใจเกียคกลัวบคี่เนอ

เนยยะ ๑ ชายผู้ใดเมื่อกาคบไคลาภสังมา ชายผู้นั้นก็บคี่ ถึงยามเนาแต่ง
ล้าง (สร้าง) ชายผู้นั้นก็บคี่ มักล้อยู่บ้านทวนบทการ ชายผู้นั้นก็บคี่ หันลูกหลานบป็น
กินเข้า (ข้าว) ชายผู้นั้นก็บคี่ มีลูกเต่าบรักเสียนคน ชายผู้นั้นก็บคี่ บรู่แปง (กระทำ)
สังปลุกกล้วย (กล้วย) ปลุกอ้อยชายผู้นั้นก็บคี่ เอาหมอน้อยตั้ง เหนือไฟ นมีเกือ (เกลือ)
จักใส่ชายผู้นั้นก็บคี่ ผู้ใหญ่ร้องบไปหาชายผู้นั้นก็บคี่ ท้าวขุนจาและปากคำมา ชายผู้นั้น
ก็บคี่ ทานใช้กว่า (ไป) มีนสั่งว่าบทัน ชายผู้นั้นก็บคี่ ถึงยามงายยามวันบหาหุง เข้า (ข้าว)
ชายผู้นั้นก็บคี่ ปากตอคนเถ่า (เฒ่า) พอยจาแข็ง ชายผู้นั้นก็บคี่ บรู่ชวกรูแปง (กระทำ)
เครื่องหุกเครื่องฝ้ายชายผู้นั้นก็บคี่ มักฟังคำแม่วางเมหหมาย และสาวหลายชายผู้นั้นก็บคี่
มักไปหมายผู้ชวชายผู้นั้นก็บคี่ อันบรู่พอยไปจาชายผู้นั้นก็บคี่ มักผอหน้าผอตาและคะกวาน
ทวน ชายผู้นั้นก็บคี่ มักผานหือของหาชายผู้นั้นก็บคี่มีชนวัตถุหลายบจ่าย ชายผู้นั้นก็บคี่
ใจบเข้าในชายแก่บทั้ง ๓ ชายผู้นั้นก็บคี่ หันพินองผานและคูนแควนทวน ชายผู้นั้นก็บคี่
ชีคร่านจิง เยียะหนักชายผู้นั้นก็บคี่ มักใช้ช่วยค่าสังชายผู้นั้นก็บคี่ จุงหือมีใจมอพอกินทวน
จุงจักมีอายุเมินนาน ไปพาย (พาย) หน้าตราบตอเทออัน เขาสูชขันฟ้าและเนรพพาน (นิพพาน)
นั้นชะและทวนเอย

บทการ ๑ อึงผู้ใดแกงผักทั้งราก อึงผู้นั้นก็บคี่ ถ้าพากพอกหัวหมา อึง
ผู้นั้นก็บคี่ ทานไปนามันพอยซอนอยู่บ้าน อึงผู้นั้นก็บคี่ ชีคร่านรักทานกิน อึงผู้นั้นก็บคี่

ยกขึ้นขึ้นกับหลาย ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักไปกาย (ผ่าน) ทำน้ำ บ่คักน้ำมา เรือน ฝูงผู้นั้น
 ก็บ่ดี มักเซินชวาลูกหล้า ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ไครกินขึ้นสามหาเซียง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี นอนเรียง
 ด้วยเอื้อพอง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ฟันงร่องนานชาน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี เอาคีนลงชานมักทิมฟาก
 ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี สั้งปากถ้อยลิมคำ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี เสือดำยาผ่านสู่ตาก ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักลาก
 เอาลูกอ่อนน้อยไปรวมการ หันด้วยานเยยะร้าย ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี หันด้วไม้คูนแควน ฝูงผู้นั้น
 ก็บ่ดี มักเล่นคีนไปแอวเรือนทาน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักฉานหือเป็นคำ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี เงิน
 คำมักจ่าย ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ใจบ่เข้าในชายแก้วทั้ง ๓ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ทานบถามพอยกล่าว
 ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี คันหันมาวมักไปหา ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี จักจอนโตเยยะพัง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มัก
 อวครูสิ่งหลาย ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักชวนชวาค่ายคำสอ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักกอตั้งคำเมือง
 ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี บ่รูว่าเฟิงไปเมือหน้า ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี เสือดำชาคบหมีบมดุง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี
 เมือหุงแกงหลุกยา ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี จาค่าทะคอด้ว ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักยอด้วขมทาน ฝูง
 ผู้นั้นก็บ่ดี มักฉานค้วยทางกิน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักเลียบคั้นเลียบมือจุมนิ้ว ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี
 มักคิ้วลัน (ซิน) หือเพินหันเซินชา ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักจาคำผาพอมแม ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี
 ลาดเสียงแกค้อท้าวพระยา ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี สีแดง ฉ(แข็ง) ชาและเอาคีนลัน (ซิน)
 แหยง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี มักแสงคำฉิททานหลายคน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ด้ว เป็นนายพอยเยียบไฟ
 ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ด้ว เป็นใหญ่พอยเยียบชุนเมือง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ไฟเรือนคนและเอาไปใส่
 เรือนทาน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ไฟเพินบ้านเอามาใส่เรือนคน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี คันเพินไคร
 หัวมักว่าคำ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี คันทานว่ากว่า (ไป) มีนว่าบ่ไป ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี เยยะสร้าง
 (สร้าง) อันโคบประฉิต ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี จารักมีบ่แคงสร้าง (สร้าง) ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ใจบ่กว้าง
 เยื่อหลวงหลาย ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ฟันงสหยามมาบ่เอื้อพบ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ด้วไปรบเลียบกำ
 บ่แรง ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ถึงยามงายยามแลงหาหุงเข้า (ข้าว) ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ลาดค้อคนเถ่า
 (เง่า) พอยไปจากค่างาน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ไปทางโคบหากู ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ที่หมู่เขาหมูเหล่า
 มันพอยหากิน ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี ทังปีทังเดือนบ่รักสา (รักษา) สีล ๕ สีล ๘ ฝูงผู้นั้นก็บ่ดี
 มันเท่ามักแกวคค้วยอันจักไร และอันจักฉาน หากมีค้วยประการกึ่งนี้ เราจึงชี้สอนไปจูงใส่ใจ
 เรียนเอาหือไค้จำใจ ๆ จึงคี่และทานเอบ

นายยะ ๑ เป็นคนถือพิจารณาญาติ จิ้งจกอยู่ที่โศหลายหน คือว่าอย่าเก็บ
 คำสนสอ อย่าห่อเช่า (ข้าว) ที่อ้าทานหนี่ อย่าซื้อของดีทานมาให้ อย่าป่าไปนาง
 ทางหลวง อย่าพันหัวเช่าใหม่ อย่าไค่ข้ามขุนแสน อย่าแทนที่นึ่งเต้า (เช่า) แก่
 อย่านอนแต่ที่ทาง ๓ สุม อย่าไปที่น้ำ ๓ สุม อย่าไปปักดินกับควยคนผู้คราน อยู่นาน
 อยาสานวี อยุกี่อย่าตามหมอ อยาหลอแหลปากกล้า อยาค้าก้วย (กล้วย) คีบ อยาหีบ
 หน้าแมน อยาคูแควนหมากเกียง อยาเลี้ยงช้ำทาน อยาเอามอดูมานเป็นสหาย หันเสีย
 ลายอย่าว่าปูเจ้า ทานว่าน้ำเหล่า อยาวาน้ำศาล อยาจารย์จาวร้าย อยาลายทาน
 หลายวัน อยาพันคอกไม้ทอง อยาแปง (กระพ้า) กอง (กลอง) ไม่มวง อยาลวงข้าม
 ขุนหลาย อยานอนหงายเล่นคมคาบ อยาคาบนมเมีย อยาเทของเจ้า อยาอุ้นเช่า
 (ข้าว) แลง อยาหึ่งคูอิน อยาหึ่งคำสอน อยาก่อคำเมือง อยาเอาเฟื้องมา เชื้อที่กาย
 อยามักงายเอาของป็น ปากบั้นจับคืนได้ เรียกที่ไรจักเสียกาย คำทั้งหลายมีดังนี้
 จุงแถวคชไว้สอนกัน ทุกไฉนยังยวก จิ้งจกพันจากทุกช และโศทั้งมวลและทานเอย

มทการ ๑ เป็นคนอย่าคูแควนผู้ต่ำ อยาย่าผู้กำสิด อยากินนอนพอแม่
 อยามักแหล เที้ยว เต็ก เยี้ยว เป็นเส็กจบพบ เส็กทานรบสงครามก็เส็ก ลูกหญิงชาย
 ถ้วนใหญ่ก็เส็ก ใกล้เคียง เหล้าก็เส็ก เช้าอยู่เยือกก็เส็ก เมียงามนอนเรียงข้างก็เส็ก
 ข้างพอนอนรวมโรงก็เส็ก ฝูงอยู่รวมบ้านก็เส็ก คนครานอยู่รวมเรือนก็เส็ก คน
 ผานรวมที่คำก็เส็ก เซ็นคืนไปขางกวาก็เส็ก ผู้มักค้าอยู่ใกล้ตนก็เส็ก หมาวเอนเป็น
 บอก็เส็ก กอเกล้า เป็นเสื่อเย็นก็เส็ก คนเซ็น (เซญ) รวมเที้ยวทางไปคำก็เส็ก เคน
 เช่าฟ้าบิโสก็เส็ก ไสบสุมก็เส็ก กุมสาวพบเมียทานก็เส็ก มักผานกูเงินโท (ทอง)
 ก็เส็ก มีวัวบคิบตางก็เส็ก เงินล้านอยู่เต็มตงก็เส็ก คำปองบ่เถิงก็เส็ก ลูกหนี่ทาน
 บ่ไค่แทนก็เส็ก สุมไฟแดงบ่เหมียคนอื่ก็เส็ก มักล่อควยคำขุนก็เส็ก ใจบ่ดุดมักบปก็เส็ก
 ทานชานบเถิงคนก็เส็ก แปง (กระพ้า) สวนและวัวควายมาเช่าก็เส็ก เป็นเจ้าข้าง
 ชีหัวพายก็เส็ก คนหญิงหลายมานทองใหญ่ก็เส็ก ไพรน้อยปองคำเมืองก็เส็ก ชีเคิงอวก
 เมียเก่าก็เส็ก หัวเช่าอ่อนย่าง เที้ยวแลนก็เส็ก ขาบแข็งชค่น้ำเซี้ยวก็เส็ก คำบ่แล้ว

อยู่เสมอก็เล็ก เลื่อนหลายเจ็บมาคก็เล็ก อาคาค (อาฆาต) ทานกำเวน (กรรมเวร)
ก็เล็ก มักเย็บะเซ็น (เซ็ญ) เมื่อน้ำก็เล็ก คนคำ (คอม) ชะพายหลังก็เล็ก ถึกคำสั่ง
บ่เสียงก็เล็ก คันทานรู้เงินจึกเป็นคำ อย่านับกระทำเนอบคี่และ

เนบยะ ๑ น้ำเล็กไคร่อยวาสังชยากก็หยิ่งค้อยได้ คนใจใหม่ไผ่หัน วัน
จึกตายไผ่รู เป็นคนมักชู้ด้อยเสียคาย เป็นคนกำ ๓ ปลายหื้อหมั้น อยาลวนสันสหาย
อยากหลายพี่น้อง รุกข์ของอย่าลืมคุณ เห็นว่าสิ้นชุนก็ชุนซ้ำ (ฆ่า) สิ้นมาก็มารัก สิ้น
มีคก็มีมาค สิ้นคามก็คาบจับ สิ้นหลักจึกเสียผ้า สิ้นซ้ำจึกเสียที สิ้นฝูงชู้จึกได้บาป
ลามข้างหื้อพ่ายควาย ลามผีพ่าย หื้อพ่ายหึ่งห้อย เป็นไพร่น้อยอย่าจาแข็ง คัวบ่แพง
อย่างที (ถือ) เป็นใหญ่ เห็นว่าพิงไม้ก็เย็บไม้หัก พิงหลักก็เย็บหลักโค่น เมื่อปอง
ก็เย็บมี จักว่าคี่เย็บซ้ำร้าย จักว่าหมายเย็บซ้ำเคย เป็นคนนี้เอยไค่ลุ่มฟ้าอย่าไค่มีก
เล่าคะชุนเมือง ทางชู้เค็งจึกรีบช่วยมาคอบคันทานบอกที่ชอมจึกได้เสียเงิน ไผ่อย่าชวน
กันกระทำแก่มันบ่คี่สีกแห่งและทานทั้งหลาย เขา เอย

บทการ ๑ ๒ ข้างรักจึกไค่กอกกันนอน ๒ ริงวอนน้ำคาบชาคหน้า ๒
ข้างคำจึกมีเงินคำคาย ๒ ใจฉายจึกมีประยา (ปัญญา) มากกว่า ๒ หมั้นสร้าง (สร้าง)
ทานบ่คววน ๒ มักแมนจึกตายอยากเข้า (ข้าว) ๒ คีนเข้าจึกเป็นคุณ ๒ ใจบุญจึกมีลาภ
๒ ใจบาปจึกจิบหาย ๒ ใจตายจึกเป็นกำฟ้า ๒ ลูกหล้าจึกเจี้ยวผาน ๒ ทุมข้างจึกเสียฟ้า
๒ ขาง ปากจึกมีวงสา ๒ คัดหามมีพี่น้อง ๒ ขางป่องบ่มีชาว เรือนหลาย ๒ ใจนายทาน
บ่สู้ ๒ เหล้น (เลน) ชู้จึกเสียเงิน ๒ ขางชนจึกหัวลอก ๒ ขางบอกจึกเป็นคำ ๒ ใจคำ
จึกวินาศ (วินาศ) ๒ ใจอาคมกลัวไผ ๒ ใจไกลทานบ่มาสู ๒ ใจอยู่จึกเป็นทวยไป
๒ ใจไวจึกรีบแล้ว ๒ ผ่านแฉ่วจึกคูงาม ๒ ใจบานจึกหน้าคี่ คี่คี่จึก เป็นคี่และทานเอย

พระมหา เถร เจ้ามาสอนตั้งนี้แล้ว พระยามังรายคนผ่านแฉ่ว เสวยเมือง
หริภุญไชยเวียง (พบในศิลาจารึก เป็นหริภุญไชยบุรี เวียง เชียงใหม่) เชียงใหม่ ลวดเอา

สอนข้าไพร่ชาวเมืองเสียนานเนิ่นทั้ง ๔ พร้อมชู้ที่วงสา กับทั้งราชบุคคการราชบุคคที่ลูกเต้า
อัครมเหสีเผ่าพันพวง คำอันอยู่สร้าง (สร้าง) โขงในแคว้นเขาก็เย็บะชอมแมนคอง
(คอง) รัมม์ เงินคำจริงจักไหลมาสู่ ชูทางอยู่กินทาน บ้านเมืองบานไสร้ง ลวดก้านกุง
ดิงาม สืบกับตามถึงยอดคราบต่อเท่ารอนันต์เกี่ยวนี้และทานเอย

กล่าวยั้งคำสอนมหาตีสส เถรเจ้ามาสอนภยา (พระยา) มังรายเมือง เชียงใหม่
ก็แล้ว เทานี่ก่อนและ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

"คำสอนพระยามังราย" ฉบับปริวรรตโดยผู้วิจัย

การถอดอักษรลานนาจากต้นฉบับตัวเขียน "คำสอนพระยามังราย" มีความมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ "คำสอนพระยามังราย" ฉบับปริวรรตของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ กับต้นฉบับจริง ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดเนื่องจากการพิมพ์หลักเกณฑ์ในการปริวรรตมีดังนี้

๑. ผู้วิจัยจะถอดตัวเขียนตามแบบต้นฉบับจริงทุกประการ
๒. คำไคที่เขียนเป็นแบบลานนา ซึ่งแตกต่างไปจากภาษาปัจจุบัน และอาจก่อให้เกิดความสับสน ผู้วิจัยจะวงเล็บไว้ท้ายคำนั้น
๓. หากคำไคหรือคณิไคที่พบว่าแตกต่างไปจากฉบับปริวรรตของสถาบันวิจัยสังคม ผู้วิจัยจะทำเชิงอรรถอธิบายไว้ท้ายหน้า

หมายเหตุ

มีข้อนำสัง เกต เกี่ยวกับลักษณะการ เขียนคำบางคำดังนี้

๑. ไป เขียน ไอ - ไพู
๒. หา เขียน (๒) หาร
๓. ม้า เขียน ฆ มล
๔. คำ เขียน ฌ คด
๕. คน เขียน (๕) กรน

หน้า ๑

- บรรทัดที่ ๑ นโมตสฺสทฺถุ ทิรคฺคโนเมนาโถ เขยฺยตุ สพฺพมฺงคฺลํ สรีสฺวสฺสทิจฺจํจกฺกมิตฺถิน
- " ๒ อาจณเจ้าจักแดงตามคำแห่งมหรา (มหา) ทิสสถยร (เถียร = เถร) คน
วยร (เวียร=เว้น) เสด (เสีย) ยังกิเลสคณหาชาคลว (แล้ว)
- " ๓ ลวคไค้ทรงปฏิญฺกอันผ่านแฉ้วทั้ง ๓ หากจณจาสรสิ่งแกล (แก่) พฺรยา
(พระยา) มังรายคนนั้นสรวย (เสวย) เมิง (เมือง) คือ
- " ๔ ว่าทริภุร เขยฺยเวิงเขียงใหม่ ทีได้ไค้ตามคอง ค้วยคำสรว่ากั้งนี้
ภยา (พระยา) คนไค
- " ๕ ไค้แปนใหญ่หือไซวไม้แปนกวย หือแปงบวย ๔ ลูก หือปุกไมสมฝาคคมหวาน
หือยานทานหนึ
- " ๖ อญฺยาลดุงคัจจา หือเลียงกา ๓ หมู หือ เลียงปฺ ๓ คุกรน (คน) หือแดงพน
๓ ค้าน หือเลียงล้าน ๓ คัว ๑ หือ
- " ๗ หือมีคัวในท้องหืออกทำคนแปนคั้งของ (จ้อง) หลบคูกาง หือเลียงนาง ๒
๓ ปาก หือเลียงนาก ๓ คัวหือมี
- " ๘ วัวแสนแอก หือเลียงแซกหลายทาง บ้านเมิง (เมือง) จางเก็ก (เกลือ)
ทอคยา เลียงมอคคขบเมิง (เมือง) ๑๗ จ่าพวกนิล (น้ำละ)
- " ๙ บทวี (อันว่า) หือไซวไม้แปนกวยนั้น คือว่า เปนทาวภยา (พระยา) หือมี
ตาแดงแลแดงยังสถานบาน
- " ๑๐ เมิง (เมือง) หือรายทคี่ หือ พิจสรณา (พิจารณา) คุย้งเสนาแลธมาค
ผู้มีคุรแลมีทวค (โทษ) หือไปทุก

๑ ฉับปวิรรควา "หัว"

๒ ฉับคัวเขียนเขียน "น่าน" แต่ความน่าจะเป็น "นาง"

หน้า ๑

- บรรทัดที่ ๑๑ แห่งเจงที่ยังไผมาน ชาว เมืองทล (ทั้งหลาย) หือเจงแปงปอง^๑ หั้นคื
 เป็นคังตากายนัั้นและ บตรี (อันว่า) หือแปง
- " ๑๒ บวย < ลุกนัั้นคืว่า หือเลียงซาซันไนไว้ ยูมีปรยา (ประยา)
 อากหือลว (แล้ว) ยิงราชกิจจุพรากานปรา
- " ๑๓ มาน < คุรน (คน) ๑ เพื่อหีนำมายังลาก^๒ ไชคณณกานเกด
 (เกด) บานน้อยเมิง (เมือง) ไหญทล (ทั้งหลาย) < ทิสส^๓
- " ๑๔ มาใส่แหลมสาางแห่งพฺรยา (พระยา) นัั้นซุวันแล บตรี (อันว่า)
 หือปกไม่สมผาคมหวานนัั้นคืว่าหือ
- " ๑๕ เลียง คุน (คน) หลายจำพวก สมนัั้น คืชคุรน (คน) พิจจรณคไสคณคทก่า
 ผาคนัั้นคืคุรน (คน) จักเอาสวย
- " ๑๖ ไร่ไ้ไม้ ขมนัั้นคืคุรน (คน) แกว คุรน (คน) หานอากสมมคตเอา
 ยิงชีวิตเราได้นัั้นแล
- " ๑๗ หวานนัั้นคื หมอหุลานายหนังสือยูไตค่านัั้นแล บตรี (อันว่า) หือ
 หยานทานหนึ้นคืหือ ...^๔

^๑ ฌมีบปริวรรตว่า "แปง" แต่ในฌมีบตัว เขียนเขียนคำ ๒ คำซ้อนกันเป็น
 คำเดียว จึงควร เป็น "แปงปอง"

^๒ ฌมีบปริวรรตว่า "ลาก"

^๓ ในฌมีบปริวรรตพิมพ์เป็น "ทิส"

^๔ ฌมีบตัว เขียนไม่ชัดเจน ความส่วนที่ขาดไปที่มีในฌมีบปริวรรตคือ
 "หาญในศิลาในบุญอันอาจกระทำยังคลองอันคืดะ"

หน้า ๒

- บรรทัดที่ ๑ หนึ่งนั้นคือหนึ่งไกลแกลด (แต่) มาบอกุสสนั้นแล อยู่นั้นคือให้ยูกกับควมบดพิศุกรน
(คน)
- " ๒ ผู้มีปรยาธุลิน (ศีล) ฐมุนั้นแล บครี (อันว่า) ยาลลุงคำจานั้นคือว่า เปน
ทาวพฺรยา (พระยา) ยาหีล (ละ)
- " ๓ เส (เสียบ) ยั่งถ้อยคำอันแปง^๑ ยั่งราชคาถาราชสาน อันคี่ทั้งมวรไป
บันสัน^๒ ไช้ไมตรี
- " ๔ ทางปเทศรานั้นแล บครี (อันว่า) ยาลลุงคำจานั้น^๓ บครี (อันว่า)
หือเสียบงา ๓ หมุนั้นคือว่า เปน
- " ๕ ท้าวพฺรยา (พระยา) หีมัสติสมปชญา ฐร่าพิ่ง (ร่าพิ่ง) คุ้มอันจักกฐติ
แลบวชชีในกาลเมื่อวัน
- " ๖ ๓ ยาม เมื่อคืน (คืน) ๓ ยามหือฐเงงในเหียบคถาน^๔ (เหตุการณ)
อันเป็นอคิต (อคิต) แลอาณาคคตปจูปถณ
- " ๗ นั้นเทแล บครี (อันว่า) หือ เสียบปู้ ๓ คุรน(คน) นั้นคี่หือไคกทำตาม
ไบรานจารีคปา เวณิทาว
- " ๘ พฺรยา (พระยา) ทล (ทั้งหลาย) แกลด (แต่) ออรนั้นถาวร ๓ เช่น
กอรจิงจักคี่แล บครี (อันว่า) หือพน ๓ คานนั้นคือว่าหือคาง เป็น
- " ๙ คบ (คบ) ยาแก้วทั้ง ๓ เปนที่พิ่งแกคนแกตัวแกล (แก) บ้านแกล (แก)
เมิง (เมือง) แลแล้วแลถทำถาน

^๑ในฉบับปริวรรตเขียน " เป็น "

^๒ฉบับปริวรรตคดคำ "สัน" ไป

^๓วรรคนี้ในฉบับปริวรรตคดไป น่าจะเป็นเพราะผู้คัดลอกเขียนซ้ำ

^๔ใน "คำสอนพระยามังราย" มีคำที่เขียนออกสำเนียง เป็นภาษายองปะปน
อยู่ตัวอย่างอื่น เช่น "เมียบ" เป็น "เม"

หน้า ๒

- บรรทัดที่ ๑๐ อันจักดูเกิด (แก่) พุ่เจ้า (พระเจ้า) พุ่ธา (พระธรรม)
พุ่สงฆ (พระสงฆ์) หังเริง (เรื่อง) ไปเมื่อหนานั้นแล บครี
(อันว่า) หีเลี้ยง
- " ๑๑ ลาน ๓ หัว (หัว) นั้นคือว่าหีเลี้ยง สฐี (เศรษฐี) ๓ คน (คน)
ดู ๑ บุษายเหนือ ริง (เวียง) ดู ๑ บุษายวง (เวียง) ดู ๑
บุษาย
- " ๑๒ ใค้วง (เวียง) หีไ่ว่เปนที่เข้าไปหฺรา (หา) ยังเข้าของงน (เงิน)
ค่างเสนาอมากทล (ทั้งหลาย) มลชาอานาราก^๑ (ประชา
อาณาราษฎร์)
- " ๑๓ ชาวเมิง (เมือง) ทล (ทั้งหลาย) เย (เยยะ = ท่า) คน (คน)
หีมี่เข้าของงน (เงิน) ไ่ว่เย (เยยะ) ลานนั้นแล บครี (อันว่า)
หีควในทองนั้นคือว่าหี
- " ๑๔ มีปฺรยา (ประยา) รุว่าพึง (ร่าพึง) กุยังสหพกิจทั้งมวรในทุ่เมื่อ
แล บครี (อันว่า) กท่าคนเปนคังของ (จ้อง) หลบรูทางนั้น
- " ๑๕ คือว่า เมื่อแซกคางบานคางเมิง (เมือง) มากก็ หีเมื่อไปเปนแซก
คางบานบางเมิง (เมือง) ก็หีเมื่อชาว
- " ๑๖ บานชาวเมิง (เมือง) นิมนไปนั้นก็ หีคานีหีกท่าสีหนาคอันองอาค
ค้วยราชมนุภาว เปนคัน^๒

^๑ฉบับปริวรรต เขียน "ประธานราษฎร" แต่ในฉบับตัวเขียนรวมคำ "ธา"
และ "อา" เป็นคำเดียวกัน ฉะนั้น เวลาถอดเป็นคำควรจะเป็น "ประชาอาณ
ราษฎร"

^๒ฉบับปริวรรตว่า "คัง" แต่ฉบับตัวเขียนเขียน "คัน" แต่ความน่าจะเป็น "คัง"

หน้า ๒

- บรรทัดที่ ๑๗ กางของ (จ้อง) นั้น ยาหลุมคนเนยย ๑ เมื่อยูทอง ๑ ยูเริน
(เรือน) เมื่อเยก (เยยะ = ท้า) เวก (เวียก = งาน) กท่ากาน
ก็คือเมื่อเข้า
- " ๑๘ ไปสู่แกทัง ๓ นั้น คานีหือไคักท่าคนเป็นหลุมของ (จ้อง) นั้นแล
บกรี (อันว่า) หีนางเลียง ๓ ปากนั้น

หน้า ๓

- บรรทัดที่ ๑ คือว่าหีสั่งสอรับังนางอกม เหลือค้วยคำสอ ๓ อันคือว่าเมื่อสั่งสอธา ๑
คิน (คน) นี้หือเขา
- " ๒ จาแซมแซง (แซมแซ็ง) หือเขามี่ทักว เมื่อปากจากกับค้วยเสนา
อมาคสมณฑพราม (สมณฑพราหมณ์) ทล (ทั้งหลาย) หือตาม
- " ๓ ปกคคิเมื่อปากจากกับค้วยลูกแลด้วหืออรหวนจึงคิ ๓ อันนี้แล บกรี
(อันว่า) เลียงนาก ๓ ทัว
- " ๔ คือว่าหือโคอุปปลากแกทัง ๓ คิ พุทธนาคสมมราคสงฆนาคค้วยปรุใจ
หัง ๔ หือมีวรมวร (บริบูรณ) แล
- " ๕ บกรี (อันว่า) หือมีวรสเนแอนั้นคือว่าหือมีวรวาน (โหวาร) จานจา
สลาคผาคผายพิงชั้นพิงถอยหือ เปนปรุ
- " ๖ โยชนแกล (แก) คนแกลทานเทแล บกรี (อันว่า) หือมีแซกหลายทาง
นั้นคือว่า พันเรือไวหลาย
- " ๗ ท่าหมาเข้าไวล (ไว) หลายเมื่อ ๒ หือมีไมตรีสุลลิก (สนิท) ทิกค้อ
กับค้วยบานนอยเมิง (เมือง) ไหญทล (ทั้งหลาย) ทุกแห่ง

๑ ฉบับปริวรรตว่า "เขา" และความน่าจะเป็น "เขา"

๒ ฉบับปริวรรตว่า "มือ"

หน้า ๓

- บรรทัดที่ ๘ แจงที่จิงก็แล บครี (อันว่า) หีบานเมือง (เมือง) จางเกือทอคนัน
 คีไผบานชาวเมือง (เมือง) ทล (ทั้งหลาย) ยีนร่ามาก (ลำบาก)
 เหลือใจเสียแล้ว
- " ๙ คุรน(คน) ทาวซุรมี่การุณณกร่าลม (โลม) โภ (ไพร) บานชาวเมือง
 (เมือง) ทล (ทั้งหลาย) หี่เขามี่คำปโมชชมขึ้นยินคี่
- " ๑๐ ค่ายอันจักตั้งในบานบเมือง (เมือง) นั้นจิงก็แล บครี (อันว่า)
 ยา เลียงมอคชบ เมือง (เมือง) นั้นคือว่ายาโคเลียงเสนา
- " ๑๑ อามากบาวแกวผู้งรายมัทชมเหียงเคียง (เหงเตง) แตกอช่าคลุมบ^๑
 พนปรุหมานบาวใหม่ไสทวทหี่
- " ๑๒ ชาวบานชาวเมือง (เมือง) ทล (ทั้งหลาย) ร่ามากมากหนักก็ยาหี่ได้
 เลียงคนผู้งแปนฉีก (ฉีกะ) ฉีปอบไวล (ไว้) ในบานบเมือง (เมือง)
- " ๑๓ บคี่แล เนยบ ๑ ฉูโคไก่อเป็นพฤษยา (พระยา) ไทญี่ใส่เมือง (เมือง)
 ขวางหี่ถอกนาน ๘ เจิน หี่สอท ๘ บักหี่รัก
- " ๑๔ ลิบชอกหือทอท^๒ ลิบปม^๓ หี่ลมคนธา ๘ เบ็ง (เบ็ง) หี่เหล็งสุรา
 หี่มีกากินเนาหี่เลียงเผาหมาใน
- " ๑๕ หี่คังไฟหั่วแกนหี่แลนตามทางหลวงหี่ ทองพายนหน้าหี่วามาแถมหี่ชมแหง
^๓ บัก
- " ๑๖ หี่รัก ๓ ทอ หืออพอ^๔ เข้าอากหี่กวาก เข้าสานหี่ฉิ่งตัวหม้อหี่ชันตัวอิก
 คิคไหนดหี่จับหั้นหี่

^๑ ฉบับปริวรรตว่า "โลกล่วง"

^๒ ฉบับปริวรรตเขียน "พอก"

^๓ ฉบับปริวรรตเขียน "บอง"

^๔ ฉบับปริวรรตเขียน "ออกพอก"

หน้า ๓

- บรรทัดที่ ๑๗ กั้นเข้า ๗ วันสีแดง ๒ แล ๑ ค่อนี้แล บกรี้ (อันว่า) หีดอกนาน ๗
เขียนนั้นคือว่า เปนพรรยา (พระยา) ใหญ่หิมิ
- " ๑๘ ราชไมตรีสลิก (สนิท) คือกตอกกับก้วยทาวพรรยา (พระยา) หล
(ทั้งหลาย) หัวบ้านคอร (คอน) เมืองทีไ่ลือก (ลูก) สาวเขามา
ปฏิบัติ

หน้า ๔

- บรรทัดที่ ๑ ใช้สอยหีพอ ๗ ฤกษ์ ึ่งคี่แล บกรี้ (อันว่า) หีสอกเนือ ๗ บักนั้นคือว่า
หีปรกอบไปก้วยสศตอริยชน
- " ๒ ๗ จำพวกคือว่า สหราชชนสีลาชนหิรินนโศกปปรชน ๑ จสาครน (จากชน)
สุครน ปญช
- ๓ นนั้นแล บกรี้ (อันว่า) หีรักลิบชอกนนั้นคือว่าหีปรกอบไปก้วยทสฤส
กมมบลลิบปรกานคี่สุ
- " ๔ จจวิตชำนันแล บกรี้ (อันว่า) ลมคนธา ๔ เบิง (เบียง) นั้นคือว่า
หีรักสาสิน ๕ ลิน ๔ ชุเคิน (เคือน) กับ เคิน (เคือน) เพียง (เพ็ง)
ขึ้น ๔ คำลง
- " ๕ ๔ คำบาหีชุก (ชวก) แผลบ บกรี้ (อันว่า) หีเหลิงสุรานั้นคือว่า
หีเลียงตัม (คน) แกวหานญูอาคอส่าไค้นั้นแล
- " ๖ บกรี้ (อันว่า) หีมิกากินเนานั้นคือว่าหีมิชาชั้นไนใจแกวอาคเอาชีวิต
แห่งคนพนไทยไค้นั้นแล

ฉบับปริวรรตเดิม "สจจชน" เข้าไปก้วยเพื่อให้ครบถ้วนถูกต้อง แต่ฉบับ
ตัวเขียนไม่มี คงจะคัดลอกตกไป.

หน้า ๔

- บรรทัดที่ ๗ บครี (อันว่า) ที่เลี้ยง เสาหมา ในนั้นคือว่าที่ เขาอัน เป็น เชื้อชาคยาติกา-
วงสาแห่งตนนั้นแล
- " ๘ บครี (อันว่า) ที่กังโก (กังไฟ = จุกไฟ, ก่อไฟ) หลัวแกนนั้นคือว่า
ที่เอาบดคิตตุมมีปรยา (ประยา) มา เป็นอจาน (อาจารย์) สั่งสอน
ตนใจแล บครี (อันว่า) ที่
- " ๙ แลง^๑ ตามทางหลวงนั้นคือว่าที่ปฏิบัติตามโบลลาน (โบราณ)
กาน^๒ เกลา (เกา) แห่งทาวพฺรยา (พระยา) ทล (ทั้งหลาย)
อันคี่แคล (แต่) กอรนั้นแล
- " ๑๐ บครี (อันว่า) ที่พวง (ปอง) พายหนานั้นคือว่าอันใดจักจุติจาเวินมากกว่า
เกลา (เกา) ก็ที่พรอมกัน เลากท่าไป บครี (อันว่า) ที่
- " ๑๑ วามาแถมนั้นคือว่าที่แรง (แรง) กहांมูรริกสาสินกินทานไป แลมเลา
จึงคี่แล บครี (อันว่า) ชมแห่ง ๓
- " ๑๒ บักนั้คือที่ชมโหลโมทโลภาเส (เสียบ) ยาที่เขาเกิดคี่แล บครี (อันว่า)
ที่รัก ๓ ค่อนั้น คือว่าที่
- " ๑๓ ทั้งยูไนทานลิตปญญานั้นจึงคี่แล บครี (อันว่า) ออพพอเขาอาคนั้นคือว่า
ที่คอบซักเอาทาวพฺรยา (พระยา) ทล (ทั้งหลาย) คาง
- " ๑๔ ปุร เทคเข้ามาในอาญญาแห่งตนค้วยอนุลม (โลม) ปฏิลม (โลม)
นั้นแล บครี (อันว่า) ที่กวาคเข้าสานั้น
- " ๑๕ คือว่าที่คอบกวาคจุลม (โลม) เอาของบดณากานแห่งทาง^๓ เข้ามา
ใส่แลม (เหล้ม) ใส่ สาง (ฉาง) แห่งตนนั้นแล

^๑ฉบับปริวรรตว่า "แล่น" และความน่าจะเป็น "แล่น"

^๒ฉบับปริวรรตพิมพ์ตกไป

^๓ฉบับปริวรรตว่า "ทาน" และความน่าจะเป็น "ทาน"

หน้า ๔

- บรรทัดที่ ๑๖ บครี (อันว่า) ฝั่งหัวม้วนนั้นคือว่าจักตั้งอาชญาไวล (ไว้) เยื้องโลกนี้
ตั้งหมัรยาริคกลางอาชญาแห่งตน
- " ๑๗ บคีแล บครี (อันว่า) นี้ชั้นตัวอีกนั้นคือว่าญุโคทวค (โฆ) ทางฉิดถึเขียร
(เขียรน) ชักจักตามคูนี้แจงแคล (แต่) กอรยาริบ
- " ๑๘ คียา ๑ รัมยอ บครี (อันว่า) คิคไหนให้จับนั้นคือว่าจักเยียรกานอันใด
ก็ให้ตั้งใจเยียรอันนั้นลว (แล้ว) แทจึงคีแล

หน้า ๕

- บรรทัดที่ ๑ บครี (อันว่า) นีกันเข้า ๗ วันนั้นคือว่าหือวค (อก) กั้นรักสาสิน ๗
สิน ๘ เมื่อเกิน (เคื่อน) คับเกิน (เคื่อน) แพง (- เฟ็ง) ออก
๘ คำแรม ๘
- " ๒ คำ ๗ วันรอก ๗ วันยาซาค บครี (อันว่า) นีแลง (เล็ง) หัน ๒ แล
๑ นั้นคือว่าแลง (เล็ง) หันยังมนุสสสมปคติ
- " ๓ เทวสมปฏิแลล็คโมกชนิพานลว (แล้ว) หีกทำบุรไปใจนั้นแล มทกาน
๑ คินวา เปน
- " ๔ เสนาญุใหญ่พานใส่ไวลคางหุร (หุ) คางคางจุงหิมิชา ๗ ปองหิมิของ ๗
ชาหิมิตา ๗ หนวย
- " ๕ ยาหิปวย ๗ นายหิตายลว (แล้ว) เกิดเกิดแล้วคายกานลือก กายเปน
เลือยบานเวินเปน คน (คน) ยา
- " ๖ หายญุทัถยาลักคนเต้าแซกยาแจกซาปูลากานลือกมาหือใจซาคกานอากหือใจ

๑
ฉบับปริวรรตพิมพ์ตกไป

หน้า ๕

- บรรทัดที่ ๗ ผายปีกตายเมื่อนา^๑ ถึงขางมด (= ม้า) ขา (ซ้ำ) คน (คน)
มีคิกถึงซิมของหีคิกตอง สิบเอคล่า หีจา
- " ๘ สพเพียก (สัพเพศ) จักไค้คยค (เกียรที) เมื่อลุมมีครึงไค้ลา (หล่า)
หรัวคุงฟา เทาฝ่ามือเคียว ๒ จ่าพวงนึแล
- " ๙ บครี (อันว่า) หีมทา ๗ ปองนั้นคือว่า เปนเสนาอมากนียยก (เปียก =
ยศ) ไหญ่ใส่สูงกลา แขงตามยวคสิก (ยศศักดิ์) จึง
- " ๑๐ มีเตชอำนากแกล ๒ เจ้าจอม (ชอบ) แลมีรทธีแกมานเมิง (เมือง)
แทจิงคี่แล บครี (อันว่า) หีมของ ๗ ขา
- " ๑๑ นั้นคือว่าหีมอญาทังไวลแกล (แก) ยสสมริบานยาหีลวง เข่าลวง
เข่าลวงออกไค้ตามถาน (ฐานะ) จึงคี่แล
- " ๑๒ บครี (อันว่า) หีมทา ๗ หน่วยนั้นคือว่าหีราฟิง (ราฟิง) รุยังสพทกิจจ
(สรวทกิจ) ทังมวร เมื่อคีน ๓ ยามเมื่อวัน ๓ ยามยาปร
- " ๑๓ หมาคสาลาจิงคี่แล บครี (อันว่า) ยาหีปวย ๗ นายนั้น คือว่าหีปรกอมไป
ค้วย สคคอรียะชน ๗ ปร
- " ๑๔ กานคือว่าสททาสีลหีลโศทปจากสคคตาปญาชนอันนึแล บครี (อันว่า)
ตายแล้วเกิดนึ
- " ๑๕ คือว่า เมื่อสิกนึไค้สละชีวิต เสเอากานไปทางเจ้าบคตายจิงคี่แล บครี
(อันว่า) หีเกิดลว (แล้ว) ตาย

^๑ ในฉบับปริวรรตเดิม "คิก" เข้าไปค้วย

^๒ ในฉบับปริวรรตว่า "กว่า" ในฉบับตัวเขียนว่า "แกล" หรือแก

หน้า ๕

- บรรทัดที่ ๑๖ นั้นคือว่า เมื่อพายุสุริยจันทร (จันทร) เกิดมีเลาชาที่สละชีวิตเส (เสียบ) ลว (แล้ว) ไปเอากานตาง เจ้า เต็ม
- " ๑๗ จิงคี่แล บครี (อันว่า) กานสีกกาย เปนเสื่อยุบานนั้นคือว่า เมื่อกัมจักชาสีก (ชาสีก) นั้นหีเอาจิกใส่ใจเส (เสียบ)
- " ๑๘ กาทาน (กล่าหาญ) เปนดัง เสื่อจับตัวนั้นแท้จิงคี่แล บครี (อันว่า) ยูบานเริน (เรือน) เปน คน (คน) นั้นคือว่า เมื่อยูบานยูเริน (เรือน)

หน้า ๖

- บรรทัดที่ ๑ บมีสีกนั้นยา เบด (เย็บะ = ทำ) ยาบ (หยาบ) ชกลาแซงแกล (แก) ไทไทย (ไพรไทย) บคี่แล บครี (อันว่า) ยานายหนยุทกนั้นคือว่า เมื่อราช
- " ๒ กานเกิดมีที่ใส่ใจเอากานเจ้าทยาแกเจมแกล (แก) ป่วยบคี่แล บครี (อันว่า) ยาลักคน (คน) เต้า
- " ๓ แขนกนั้นคือว่า ยาลักคนฝูง เข้ามายินคี่ใหม่ดวร ๓ ปีล (ปี) กอสิน (คน) ลักจิงคอบ ลักบควรรักบารักจิงจิกคี่แล
- " ๔ บครี (อันว่า) ยาแจกชาปุรานั้นคือว่า ยาไคล (ละ) เสล (เสียบ) ยิงชาเกลา (เกา) เคน (คน) เกลา (เกา) แหงคนอันกับทุก (ทุกซ์) กับ
- " ๕ ยากองอาคอสสา (อาสา) แทกอรบคี่แล บครี (อันว่า) กานสีกมาหี ซาคนนั้นคือว่าชาสีกเกิดมา เมื่อโคหี
- " ๖ ไค้สลาชีวิตเส (เสียบ) ลว (แล้ว) เอากานตางเจ้าแห่งคนจิงคี่แล บครี (อันว่า) กานอาคหีใจนายนั้นคือว่า เมื่อกิจกาน
- " ๗ เภยย (ภย) เกิดมีแกล (แก) ไทไทย (ไพรไทย) หีเอาจิกใส่ใจเสล (เสียบ) หีบาน ไท (ไทย) ทล (ทั้งหลาย) มีที่อินคี่จิงคี่แล บครี (อันว่า) หี

หน้า ๒

- บรรทัดที่ ๘ ๘ ภายเบื่อนั้นคือว่า เมื่อไปรบลีกนั้นก็ขึ้นใจทยาไค้ชัคน (ชักร้าน)
 หนานกานล็กพายคั้นทานจักข่า (ข่า)
- " ๙ เส (เสี่ย) บักแล บกรี้ (อันว่า) หึคักถึง (คิดถึง) ขางมด (ม้า)
 ชาคนมีนั้นคือว่า เข้าของงน (เงิน) คำขางมดว่าควายตัวมีไว้ลว (แล้ว)
- " ๑๐ ยานักหนักจิบหรว (หาย) เส (เสี่ย) บักแล บกรี้ (อันว่า) คักถึง
 ชัสิบหองนั้นคือว่า เมื่อแตงหนึแบ่งทวด (โหง) นั้นหึคัก (คิด)
- " ๑๑ ถึง (ถึง) ลูกเม (เม็ย) เตกยิงนางสาวหลานเหลรแห่งคนใจ คั้นว่า
 ทั่วเส็ด (เสี่ย) เยียวเพินเต (เท) เอานับเสียง
- " ๑๒ บักแล บกรี้ (อันว่า) หึคัก(คิด) ของสิบเอกล้านนั้นคือว่า ยามักกทำทวด
 (โหง) หึคักถึง (คิดถึง) ทานจักไคน่า
- " ๑๓ เอาคนไทพ (ไป) ไล่คอ^๑ ไวนั้นจึงคี่แล รี้ (อันว่า) หึจาสัพพชก
 (เพ็ช = เพศ) นั้นคือว่าหึจี้ (จื่อ = จ่า) จาสัพพกิจจหนัร
- " ๑๔ กท่ากานตามกาลราสป่า เณฉิ (ราชประ เณฉิ) คือว่ากานกินกานทานกานบาน
 กานเม็ง (เมือง) จึงคี่แล
- " ๑๕ บกรี้ (อันว่า) จักไคเก็ยกเมื่อลุนั้นคือว่าหนัรตามราชกานเปนหนัรคุง
 (มันคง) นัคพายลุน
- " ๑๖ ทานักจักเต็มแถมยังส่วยไรไบบไรรุณาคามชชก (เช็ช = เซต) คีนัก
 ชแล บกรี้ (อันว่า) มี
- " ๑๗ คุรถึง (ถึง) ไตลาง^๒ นั้นคือว่าหนัรทำแกล (แก) เจ้าตมมากนัค
 ลว (แล้ว) ทานักจักคอบคุรหึ

^๑ ฌมีบปริวรรตว่า "คอก"

^๒ ฌมีบปริวรรตว่า "ไค้หล่า"

หน้า ๖

บรรทัดที่ ๑๘ เป็นใหญ่ เป็นสูง (สูง) ในถานนตรอันวิสยค (วิเสียด = วิเศษ)
นั้นแล บกริ (อันว่า) หรว (หัว) บคุงฟายังฝ่ามือ

หน้า ๗

- บรรทัดที่ ๑ เคียนั้นคือว่า เมื่อยก (เยียด = ยศ) เป็นใหญ่ไส เป็นสูง (สูง)
ลว (แล้ว) ก็ทักท้อใจ เจ้าคนโพพ (ไป) ใจจึงจัก
- " ๒ ไคยฺสฺส (สุข) สำลนมานใจมากนักแท้แลหยค (เยียด = เหตุ)
คังอันหรว (หัว) บคุงฟาเท่าฝ่ามือ (มือ) คยว (เคียว) แลทานเอย
- " ๓ บคกาน ๑ เปกฺกรน(คน) ไคคฺคฺมฟากียาไคละ ๓ เชนหีรอมเปิง ๔
ลานยารุวานคัจจา
- " ๔ ยาหลบคก เข้าถ้ำหืออบนำที่วังไสหิมมฺไร ๒ ถ้ำหิมมฺไร ๒ ถ้ำหือ
มีคัจจา ๓ สิ่งยาริวคิงพักคาวยาปาวเสด (เสียด) ที่ยาบีกนหือทาน
หั้นแคนยา
- " ๖ แทง ๔ หุรอก (หอก) ยาลอกคัจจายามา เริน (เรื่อน) ถุลาหือ
ปั้นเปมคังหุบ^๑ หายไปคัวยณนลม
- " ๗ ฉายชิวชือหือที่อันไป ๑๗ บคนี้แล บกริ (อันว่า) ยาล (ละ) ทอก
๓ เชนนั้นคือว่ายาหือด (ละ) แกว
- " ๘ ทั้ง ๓ คือว่าพฺรเจ้าพฺรชาพฺรสงฆเสด (เสียด) บคนี้แล บกริหือรอมเปิง
๔ ลานนั้นคือว่าหือ
- " ๙ สึงลอบ ๒ อินทรโนอิริยานถทั้ง ๔ หือไคจิงคิแล บกริ (อันว่า) หือรอม
เปิง ๔ ลานนั้นคือว่า

^๑ฉบับปริวรรคเขียน "หุบ"

^๒ฉบับปริวรรคเขียน "สารวม"

หน้า ๗

- บรรทัดที่ ๑๐ หีสังรอมอินทรีไฉลิริยาบถทั้ง ๔ หีไฉลิ่งก็แล^๑ บครี (อันว่า)
 ยาศานค่าจานั้น
- " ๑๑ คือว่าหีนมฺร เวียรนำข้าค่าสอรสพพณฺญพฺรพุทธเจ้าโพพ (ไป) ใจยากาน
 จิงก็แล
- " ๑๒ บครี (อันว่า) ยาลับคา เขาล่านี้ คือว่าตัวหาก เปนณฺญุณฺญหลัก^๒
 (= ฉลาด) ลว (แล้ว) ยาไปคณฺญุณฺญหลัก
- " ๑๓ นั้นก็แล บครี (อันว่า) อาบนำท้วงไส้นั้นคือว่าหีโคคยาเสพักบักย
 ปดศิศณฺญ
- " ๑๔ ณฺญหลักเหลือกว่าคนนั้นจิงก็แล บครี (อันว่า) หมฺรไซ ๒ ถ้านั้นคือว่า
 หีนมฺรท้าวัด (วัตร)ปฏิบัติ
- " ๑๕ แกล (แก) พอแมครุบาอาจานแห่งคนไปใจชฺวันยาซากจิงก็แล บครี
 (อันว่า) หีนมฺรเฝ้า
- " ๑๖ ๒ กานั้นคือว่าหมฺรปฏิบัติไหว่นบคบยาพร เจ้าพฺรธาพฺรสงขในกาล เมื่อ
 เซ้าที^๑
- " ๑๗ เมื่อคำที่ ๑ ไบ ๒ กาลนิยานีชาคจิงก็แล บครี (อันว่า) หีมิจา
 ๓ สิ่งนั้นคือว่าหิจาถึง (ถึง) พฺรเจ้า
- " ๑๘ พฺรธาพฺรสงขทล (ทั้งหลาย) พนไปลว (แล้ว) อันจักมาพฺรพาย (ภาย)
 หนาก็คืออันยังมีในปัจจุบันนี้ก็คือยาหีชาค

หน้า ๘

- บรรทัดที่ ๑ เทอะจิงก็แล บครี (อันว่า) หีวิควงพิคคาวนั้นคือว่าตัวมีปฺรยารุณฺญหลัก
 แล้วยาไค้ล (ละ) คำรฺคําหลัก

^๑ ต้นฉบับตัว เขียน เขียนว่า ในฉบับปริวรรตคัดตั้งไป

^๒ ฉบับปริวรรตว่า "หลวง"

หน้า ๑

- บรรทัดที่ ๒ เส (เสี่ย) บักเต แบล บครี (อันว่า) ยาบาว เสล (เสี่ย) ที่นั่นคือว่ายาหนี
เส (เสี่ย) คองธำ ล (ละ) โทพ (ไป) ทฬาคำอันเมไลซ์
- " ๓ นั้นบักเต แบล บครี (อันว่า) ยาบักนทีทานหันแคนนั้นคือว่ายาไซทวด
(โทะ) รายไนคน ที่ปรากค (ปรากฏ) แกล (แก)
- " ๔ ทานบักเต แบล บครี (อันว่า) แทง ๔ หรอก (หอก) นั้นคือว่ายาหีผิคด้วย
อิริยาบถทั้ง ๔ เมื่อนัง เมื่อนอร เมือ
- " ๕ ยีน เมือ เทียวสัก เทือแล บครี (อันว่า) ยาลอกคำจานั้นคือว่าจาอันไค
หีมคำหมีร เทียงยลายย (อียาลายอียา)
- " ๖ พางบักเต แบล บครี (อันว่า) ยามา เริน (เรือน) เกลา (เกา) นั้น
คือว่าล (ละ) บาบลว (แล้ว) แดกอรยาที่โคกท่าแถม
- " ๗ เลาบักเต แบล บครี (อันว่า) หีบั้น เปนหมุหมายนั้นคือว่า หีมมีรรักสาสินกินทาน
เมคตภาวนาไป
- " ๘ โจหีบายนันพันจับพันหายไปจึงทีแล บครี (อันว่า) โทพ (ไป) ค้วย
ฝนลมลายชีวนั้นคือว่ากัวบาบลว (แล้ว) หีคองมค
- " ๙ ค (มรรค) ผุง ๑ ไปโจหากจักไค้นำเอาจิกโจคนไปรอดค้วยเทศ
ผลผนจอกเนรพาน (นิพพาน) จึงทีแล บครี (อันว่า) หี
- " ๑๐ รุที่อันโทพ (ไป) นั้นคือว่าหีมมีร ไปสูไปหาสิง เสมบณคิณผู้มีปรยาอาค
สังสอรคนโทพ (ไป) ไค้นั้น
- " ๑๑ จึงทีแล บคกาน ๑ คันว่า เปมพฺรยา ใหญ่ควรคี่ไตตามคองคอบปองโทพ
(ไป) ยาฟ้ง เยียวไคคังกินแทนง
- " ๑๒ หีเปงสคิตนช (ชะ) โจกัวไคฎุกผิคสิน เห็นว่าคิง (คิง) คังกินก็แคน
คิงคังแลนกินรหัง เปนบุรกี

หน้า ๘

- บรรทัดที่ ๑๓ ยาว (เยี้ยว) ไล่ เปนมาบเราชานาบทานก็ เพินคฺวเรา เปนแทนก็
ทานจักได้ เปนตอับหยอ ๕ ตอถันคยา
- " ๑๔ จักว่าอันใดจักสอรอันใดก็ทีเฮายามาแทกเทียมคฺว (แล้ว) เบ
(เยยะ) พิจจารณาไปเพื่อะ เพินวา เปน
- " ๑๕ ทาวก็หิมี่แสนตา เปนพฺรยาก็หิมี่แสนหฺร (หฺ) คันบินที่หฺร (หฺ) หีคฺวที่ตา
คันหันที่ตาที่พิจจ
- " ๑๖ ฉาปรยาไนใจตวรถีหฺรหิมี่โยยา เอก (เยยะ) รายแกด (แก) ญไควว
หีครนทล (ทั้งหลาย) ไคเส้อมคี่คี่ว่า
- " ๑๗ มีกัหฺยค (เย็ค = เยยะ) ราย ^๑คน (คน) ญไคก็ยาคฺวเรา
ญแลนญเหนือคินกียาที่ไคให้ญคฺม (กม) ฌอ ^๒ ญเหนือ
- " ๑๘ ไคก็ยาที่ไคหฺรว (หฺว) คัวงยาไคคฺยล (เคี้ยค) คัวชยค (เชี้ยค)
ยาที่คยาทวค (โห๗) พอชา (ชา) หีใหม่ทวค (โห๗) พอใหม่หีสอร

หน้า ๙

- บรรทัดที่ ๑ ทวค (โห๗) พอสอรหีหาหยากมีหลายปรุกานตาง ๆ จึงจักสว่าง
เปนครุ เพินวาชฺรแสนกัหีคี่แสน
- " ๒ ชันชฺรหมีรหีคี่ค (คี่ค) ^๓ คี่หมีรชันจึงจักว่าเปนไฟพ (ไป) เมิง
(เมือง) ไคมีโก (ไพโร) ฌา (ฆ่า) ฌม (เค็ม) เมิง (เมือง)

ในฉบับปริวรรตเขียนตงไปตั้งแต่ "แกดญไคววหีครนทลไคเส้อมคี่คี่ว่า
มีกัหฺยคราย"

^๒ ฉบับปริวรรตว่า "คนเผ่า" ฉบับตัวเขียนว่า "คฺมฌอ" คือ กมฌอ = กมคฺว

^๓ ฉบับปริวรรตตกค่านี่ไป

หน้า ๕

- ขาสีคางปรทยค (เทียด = เทศ) จักมาบีบ
- บรรพคศัพท์ ๓ บยร (เบียร = เบียน) ก็มิได้มีลูกขานเตมงามทานกับคู้แควรไค้อุปมา
 เปนคังป็น (ป็น) เตมกัม (ก่า) ไผจักหักมิได้คั้นว่า
- " ๔ ป็น (ป็น) แหลม (เลม) เคียวทานหฺร็ก (หัก) เส (เสียบ) ยามไค
 ก็ไคก็ก่า (พร่า) เปนคังอันแล บคกาน ๑ ฉูไคไค้เปนชฺรอมาค
- " ๕ ก็ยาอาควากุณีแกมมีส็ก (สักคี้) ยาจากุณีหลักเหลื่อทานยาวากุณี นาน
 คำจายาวาหั้น
- " ๖ คากุณีมีคังยาวาคังกุณีกอกยาวากุณีแจงชฺรูปรทนยาวากุณีกลาหานมี
 ไผ เลค
- " ๗ ล่ามฺหฺร (หา)^๑ นำทานกียยว (เยี้ยว) ไคหาไผหฺร (หา)
 ไคกียยว (เยี้ยว) ไคหฺร (หา) ไคคั้นทานไว้ก็ยาคู้แควร เมือ
- " ๘ เราแคนกียังจักหฺร (หา) เลาทานบฺรูกี้ เพินหากจักหั้นเราบป็นกัทาน
 มีไคยกค (เกียด) กลา (กล่า) หมบ
- " ๙ ชา (ฉ่า) ทนามชบคบบรองงูก็บชางกิมลอมบพคไผไมก็บไหว เสือบลม
 บเส (เสียบ) ลายวับตาย
- " ๑๐ ก็บเสล (เสียบ) ชือบรูกากยังมีจักวาคีก็ยยว (เยี้ยว) ช่ารายกวาเกลา
 (เกา) เลาชะแลมคกานา
- " ๑๑ ชายฉูไคเปณน (คน) เก้ายาไฟพ (ไป) อางคำฟ้ง^๒ บึงฉูไคเป
 คนใจฟ้งยาไฟพ (ไป) เหล็รชฺคน (คน) ฉูไคบรูกา
- " ๑๒ ไฟพ (ไป) กลาวคำหลัก คน (คน) ช่างลักบคี้เอามา เปนสยว (เสียว)
 คน (คน) ใจลยว (เสียว) บคี้เอามา เปนคู้ คน (คน) ไผชฺมพุนีอันบคียา

^๑ ฉบับปริวรรตเขียน "หาก"

^๒ ฉบับปริวรรตเขียน "ป็น"

หน้า ๘

- บรรทัดที่ ๑๓ ไซคือว่าหี คน(คน) ไบไฟฟ (ไป) เอาถานยาไซคน (คน) ถานไฟฟ (ไป) ซี (ชื่อ) คิวไนถาคยาไซคน (คน) ผูขนาด^๑ ไฟฟ (ไป)
- " ๑๔ ยาไปซีเยียงตางมด (ม้า) ยาปอยมณี เปนถานยาไฟฟ (ไป) ซี (ชื่อ) นางมา เปนชอยนถจอกนอยยาไปรูกำฟ้า
- " ๑๕ เปนพอคค (พอคค่า) ยาไปรูกำเมิง (เมือง) นุงมาเหลิง (เหลียง) ยาไฟฟ (ไป) รูกำบานซีถานยาไกลยง (เลียง) ของจักยว (เยียว) ปองอัน
- " ๑๖ ไคกีหีทอง (ครอง) กูเพินยาของปอยเงินหีจว (โจร) หันยางบั้น ยาไฟฟ (ไป) ไคชางปากมกวางยาไปจา
- " ๑๗ เซินยงมีผิวแพงยาอางผิวไหมยาไต ถอยยามถานไฟฟ (ไป) ถานยามเข้ายาคุกเหลา
- " ๑๘ วันดินยากินถานงน (=วัน) เปื่อหีเซื่อ เพื่อด้วยคองธาหีไคยงคำกู กลาวคั้น เปนบาวกีหีชางหา

หน้า ๑๐

- บรรทัดที่ ๑ สาวคั้น เปนสาวกีหีชางหูกฝ้าย เปนแมรางแมหม้ายกียาจาสูงคั้น เปนชวูกียายอ
- " ๒ ตัวชมพานยาถานหีจิงไผยารักไคลกว่าผูไคยารักผูไปกว่า เส^๒ (เสียบ) ผูหลักยารักผู
- " ๓ หนักกว่าผูเมายารักผูเมาเส (เสียบ)^๓ ผูชินยารักผูอินเส (เสียบ) ลุกหลานหากมีค้วยปรกานตาง ๆ

^๑ ฉบับปริวรรตเขียน "ชยาค" น่าจะเป็น "ผู้ขนาด" แปลว่า พู่มาก

^๒ ฉบับปริวรรตเขียนกลับกันเป็น "เสียบกว่า"

^๓ ฉบับปริวรรตเพิ่มคำ "กว่า"

หน้า ๑๐

- บรรทัดที่ ๔ จิงจักสว่างวันคืนยารักงน (เงิน) แสนไค้รักไฉ่แสนเมิง (เมือง)
จิงคี่แลทานเอย เนยย ๑ คนผู้ยัง
- " ๕ ไค้ มิ่งน (เงิน) กั้ไฟพ (ไป) ค (กั) ไค้ซิมล (ม้า) กั้ไฟไปปฏิบัติ
ซุรไค้ไค้บุรกีไฟไปอุปถากพร เจ้าไค้กินเหลา
- " ๖ กั้ไฟพ (ไป) ถากไค้เซา (ข้าว) มากนั้แปงนาไค้แปนคน (คน)
ซาไฟพ (ไป) สุธางไค้มีลูกนอยไฟเอาเม (เมีย) ไค้แปนช(ชะ)
- " ๗ เรไฟางแคมไค้ไค้คน (คน) แคมไฟเอานูคีศาไค้ไค้ซาไฟพ (ไป)
สุพร (พระ) ไค้แปนคน (คน) อา
- " ๘ ระเบไฟไค้รอย (= เรียบ) เซิน ๑ ไค้แปนคน (คน) แคนเมิง (เมือง)
ไฟไค้สวขอรไค้ไค้ยาถูออรีไฟค่าง ๒ คั้สอง
- " ๙ คั้กั้จักไค้กั้ทวานใจสองอันกั้ไฟอันนั้เอะ บทกาน ๑ แปนพอเริน
(เรื้อน) นิเออยา
- " ๑๐ นอนลูกหลา เบียวไค้แปนซาทานเส (เสียบ) วันสายงน (เงิน)
บมาทหว (เทียว) แปนคน (คน) เบียวนี้เออยานอรลुकชวายนกกา
- " ๑๑ หลาบบินมาชายยว (เบียว) ทานหยาม ๓ คั้หรัว (หัว) เห็นว่า
ชีวัวมั้วาชีลวาทานวาชีไค้ (ไค้) มั้วาชีเห็นเพิน
- " ๑๒ วาเหมร (เหม็น) มั้วาหอมคั้ทานสอรมั้วาคาใจกยค (เก็บค)
กลา ๔ บคี่เนอ เนยยะ ๑ ซายผู้

๑ ฉบับปริวรรตเขียน "เชิง"

๒ ฉบับปริวรรตเขียน "ผล"

๓ ฉบับปริวรรตเขียน "หมาย"

๔ ฉบับปริวรรตเขียน "กลัว"

หน้า ๑๐

- บรรทัดที่ ๑๓ ไค เวื่อถาคบไคลาบสังมาชายผู้นั้นกับคั้ง (ถึง) ยามยามแดงสว่างชาย
ผู้นั้นกับคั้งกิล
- " ๑๔ ยูมานทานบ. หุรา (หา) กานชายผู้นั้นกับคั้งหันลูกหลานบับันกิน เข้าชาย
ผู้นั้นกับคั้งลูกเตา
- " ๑๕ มรักเสล (เสี่ย) คนชายผู้นั้นกับคั้งรูแปงสน ^๑ (= ส่วน) ปุกก้วยปุก
ออยชายผู้นั้นกับคั้งเอาหมอนอยตั้ง เหนือ
- " ๑๖ ไพบมี เกื่อจักไลชายผู้นั้นกับคั้งใหญ่รองบไปหุรา (หา) ชายผู้นั้นกับคั้ง
ทาวซุจาด (แล) ปากคำดาชายผู้นั้นกับคั้งทานไซกความันสั่งวามัน
ชายผู้นั้นกับคั้งถึงยามงายยาม
- " ๑๗ วันบหุรา (หา) หุง เข้าชายผู้นั้นกับคั้งปากคอกคน (คน) เจ้าพอยจาแขง
ชายผู้นั้นกับคั้งบรู
- " ๑๘ ซวกรูแปง เค็ง (เครีอง) หุกเค็ง (เครีอง) ฝ่ายชายผู้นั้นกับคั้งมักฟัง
คำแมรวงแมหมายแลสาวหลาย

หน้า ๑๑

- บรรทัดที่ ๑ ชายผู้นั้นกับคั้งมักไฟพ (ไป) หมายพุ่งชูชายผู้นั้นกับคั้งอันบรูพอยไฟพ (ไป)
จาชายผู้นั้นกับคั้งมักผอหนาวอ
- " ๒ คาแลคว (ควะ) กวร (กวร) ทานชายผู้นั้นกับคั้งมักผานหือของหุราย
(หาย) ชายผู้นั้นกับคั้งมีชนวคคหลายบจ่าย
- " ๓ ชายผู้นั้นกับคั้งใจบเข้าไนชวรายแก้วทั้ง ๓ ชายผู้นั้นกับคั้ง หันพื้นองผานแล
คูแควรทานชาย
- " ๔ ผู้นั้นกับคั้งชีคานจึงเขค (เยยะ) หนักชายผู้นั้นกับคั้งมักไซควัยคำสอ
ชายผู้นั้นกับคั้งจึงหิมใจมอ

^๑ ฉบับปริวรรตเขียน "สัง"

หน้า ๑๑

- บรรทัดที่ ๕ ภอกินทานจุงจิกมีอายุถึง (เมิน) นานโพพ (ไป) พพาย (ภายใน) ทนา
 กราบขอ เทออัน เข้าสู่ชั้นฟ้าแล เนรพานนั้นช (ชะ)
- " ๖ แลทานเอย บทกาน ๑ บึงดูโยแกงผักไล่ตั้งรากบึงดูนั้นก็บัก้าก้า
 พอกหรว (หัว) ทนา
- " ๗ บึงดูนั้นก็บัก้าทานโพพ (ไป) นามันพอยสง^๒ ยูบานบึงดูนั้นก็บัก้าชิตาน
 ริกทานกินบึงดูนั้นก็บัก้ากคิน
- " ๘ ชินก็บัก้าทอลายบึงดูนั้นก็บัก้าคิมักโพพ (ไป) ทานทานำบัก้าทามา เริน (เรือน)
 บึงดูนั้นก็บัก้าคิมัก เซินชวาย
- " ๙ ลูกหลายบึงดูนั้นก็บัก้าไตกินชินชามหุรา (หา) ชยง (เชียง) บึงดูนั้นก็บัก้า
 นอรรยง (เรียง) ด้วบเอือพองบึงดู
- " ๑๐ นั้นก็บัก้าพินองรองน่านานบึงดูนั้นก็บัก้าเอาคินลงชานมักคินปากบึงดูนั้น
 ก็บัก้าสังปากทอย
- " ๑๑ ลิมคำบึงดูนั้นก็บัก้าเสื่อผายำฝนบัก้าคากบึงดูนั้นก็บัก้าคากเอาลูกออรนอย
 โพพ (ไป)
- " ๑๒ ราม^๓ ทานบึงดูนั้นก็บัก้าหันด้วฉานเขค (เขยะ) ไร่บึงดูนั้นก็บัก้า
 หันด้วไม้คู้แควรบึงดูนั้นก็บัก้า
- " ๑๓ คิมักแลนคินโพพ (ไป) แอวเริน (เรือน) ทานบึงดูนั้นก็บัก้าคิมักฉานที
 เปนคำบึงดูนั้นก็บัก้าคิงน (เงิน) คำ

ฉบับตัว เขียนว่า "กาก" ฉบับปริวรรตว่า "พาก" ความน่าจะเป็น "พาก"
 ซึ่งแปลว่าทัพพี

^๒ ฉบับปริวรรตว่า "ซอน"

^๓ ฉบับปริวรรตว่า "รวม"

หน้า ๑๑

- บรรทัดที่ ๑๘ มีไม้กระจายยี่งูนั้นก็ไม้ใจ๋เข้าในชวาย (ช่าย) แกวทั้ง ๓ ยี่งูนั้นก็ไม้ที่ทานบถามพอยกลาว
- " ๑๙ ยี่งูนั้นก็ไม้ที่คั้นขาวไม้ทไฟ (ไป) ทธา (หา) ยี่งูนั้นก็ไม้ที่จักจกอันไคเยค (เยยะ) ฟังยี่งูนั้นก็
- " ๒๐ ไม้ที่มักอวรังสบ^๑ หลายยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักควาชาย (ชวนชวาย) คว้าคำสอยยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักกอ
- " ๒๑ คังคำเม็ง (เมือง) ยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักรูราฟิง (ราฟิง) ไทพ (ไป) เมื่อนหายี่งูนั้นก็ไม้ที่เสื่อผาชาคอบหิมบพุ่งยี่งู
- " ๒๒ ยี่งูนั้นก็ไม้ที่เมื่อทงแกบ^๒ หลุดยายยี่งูนั้นก็ไม้ที่จักคำท (ทะ) คอด้วยยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักยอ
- " ๒๓ คว้าชมทานยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักผานคว้าทางดินยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักเล (เลียบ) คินเลมือจวบนิวยี่งูนั้นก็

หน้า ๑๒

- บรรทัดที่ ๑ ไม้ที่มักควาสิมที่ เพินหัน เซิง^๓ ชายี่งูนั้นก็ไม้ที่มักจกาคำผาพอแมยี่งูนั้นก็ไม้ที่ลาคสยง (เสียง) แกก (แก)
- " ๒ คอทาวพุรชายี่งูนั้นก็ไม้ที่สีแซงชานล เอาคีนสินแหงยี่งูนั้นก็ไม้ที่มักแสงคาผิคทานหลาย

^๑ ฉบับปริวรรตว่า "รูลิ่ง"

^๒ ฉบับปริวรรตว่า "แกง" และความน่าจะเป็น "แกง"

^๓ ฉบับปริวรรตว่า "เซิน"

หน้า ๑๒
บรรทัดที่ ๓

- ๓ คน (คน) บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ตัว เปนนาน ๑ พอยฉยบ (เหียบ =
เปรียบเหียบ) ไฟบึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ ตัว เปนใหญ่พอยฉยบ (เหียบ) ชุ^๑ร เมือง
(เมือง) บึงฉุ่^๑นั้นก็
- " ๔ บคี^๑ไฟเริน (เรือน) คนเลเอาไปไส^๑เริน (เรือน) ทานบึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑
ไฟเพินบานเอามาไส^๑เริน (เรือน) คนบึงฉุ่^๑นั้นก็
- " ๕ บคี^๑กันเพินไค^๑หั่ว (หั่ว) ม่นวากา^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑กันทานวากา^๑ม่นวาบ^๑ไฟพ
(ไป) บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑เบค (เหียะ) สาง
- " ๖ อันโค^๑บ^๑ปร^๑หนึค (ประถึค) บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑จาร^๑คมี^๑ม^๑เตง^๑สาง^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ใจ
บ^๑กวาง^๑ เนื้อหลวงหลายบึง
- " ๗ ฉุ่^๑นั้นกับคี^๑พิน^๑อง^๑สหาย^๑มา^๑เอือ^๑พบ^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ฉัว^๑ไฟพ (ไป)
รบ^๑สิ^๑ก^๑บ^๑ก่า^๑บ^๑แซง^๑บึงฉุ่^๑
- " ๘ นั้นกับคี^๑ถึง (ถึง) ยาม^๑งาย^๑ยาม^๑แลง^๑หฺรา (หา) หุง^๑เข้า^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ลา^๑ค
ค^๑อ^๑คน (คน) เก้า^๑พอย^๑ไฟพ (ไป) จาค่า
- " ๙ งาน^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ไป^๑ทาง^๑โค^๑บ^๑หฺรา (หา) คุ^๑บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑ที่^๑หฺมู^๑เซา^๑หฺมู^๑เหลา^๑มัน
พอย^๑หฺรา (หา) ถิน^๑บึงฉุ่^๑นั้น
- " ๑๐ กับคี^๑ทัง^๑ ปุ^๑ลี (เป) ทัง^๑เกิน (เคือน) ม^๑รัก^๑สา^๑ลีน ๕ ลีน ๘ บึงฉุ่^๑นั้นกับคี^๑
มัน^๑เทา^๑ม^๑ก^๑แกว^๑ค^๑ด^๑ว^๑อัน^๑จัก^๑ไร^๑แล^๑อัน^๑จัก^๑ถาน
- " ๑๑ หาก^๑มี^๑ค^๑ว^๑ปร^๑กาน^๑ค^๑น^๑นี้^๑เรา^๑จิง^๑ซี^๑สอ^๑ร^๑ไฟพ (ไป) จุง^๑ไส^๑โจ^๑ร^๑บ^๑ร (เรียน)
เอา^๑ที่^๑โค^๑จ^๑า^๑ใจ^๑จิง^๑ค^๑ี^๑แล^๑ทาน^๑เอ^๑ย
- " ๑๒ เนย^๑ย ๑ เปน^๑คน (คน) หี^๑พิ^๑จ^๑ร^๑ณ^๑ค^๑ุ^๑ถิ^๑จิง^๑จ^๑ิ^๑ร^๑ุ^๑ที่^๑ท^๑ว^๑ค (โทะ) หลาย
หน^๑ค^๑ือ^๑ว^๑า^๑ยา^๑ เก็^๑บ^๑ยา^๑ห^๑อ^๑เข้า

๑
ฉิม^๑บ^๑ปร^๑วิ^๑ร^๑ร^๑ว^๑า "นาย" และ^๑ความ^๑นำ^๑จะ^๑เป็น^๑ "นาย"

หน้า ๑๒

- บรรทัดที่ ๑๓ ที่ชาทานหนึ่ยาซี (ชื่อ) ขอรณืทาณาไหญ่ป่าไม้^๑ ฆ่างทางหลวง
ยาซีเหลง^๒ เ้าใหม่ยาไตชาม
- " ๑๔ ชุรเสณยาแทนที่นี้้ง เก้าแกลด (แก) ยานอรแต่ที่ทาง ๓ สุมยาไปทีน้ำ
๓ สบยาไป
- " ๑๕ ปคคิพบ^๓ กั้มควยคน (คน) ญุศานญูบานยาสานวียุคียาถามหมอยาหลอ
แหลปากล่ายาคำควย
- " ๑๖ คึบยาหึนหนาแมนยาคุแควรหมาก เกียงยา เลียงชาทานยา เอามง^๔
มาน เปนสหายหึน
- " ๑๗ เลือล่ายาวาปุเจ้าทานาน้ำเหล้ายวาน้ำทาน (น้ำตาล) ยาจาน
จาวารายยาลายทาน
- " ๑๘ หลายอัน^๕ ยาไตซันคกไม้ทองยาแปงกองไม้ม้ง^๖ ยาหลวงซำม
ชุรหลายยานอรหงายเหลร
- " ๑๙ คมคามาบาคบมเม (เม็ย) ยาเทของ เจ้ายาอร เขาแดงยาหมอหินยา
หึงคุดันยาฟ้งคำ

^๑ ฉบับปริวรรตว่า "ไป"

^๒ ฉบับปริวรรตว่า "หลัว" แปลว่า ฟิน

^๓ ฉบับปริวรรตว่า "บักคินบ"

^๔ ฉบับปริวรรตว่า "มอญ"

^๕ ฉบับปริวรรตว่า "วัน"

^๖ ฉบับปริวรรตว่า "มวง"

หน้า ๑๓

- บรรทัดที่ ๑ สอรรถากอคำเนิง (เมือง) ยาเอาเพื่องมาแซก (แซ็ก) ที่ค้ายมังกาย
เอาของบ้านปากบั้งจักคืนไครยถ (เรียวถ)
- " ๒ ที่ไร่จักเส (เสียบ) คายคำทังหลายมีกั้งนิจุงแกวคชี่ไวล (ไว้) สอรรถัน
ทุกไฉมันยั้งยอจิงจักพนจากทุกแล
- " ๓ ทวค (โทษ) ทังนวลแล บทกาน ๑ เปน คน (คน) ยาคูแควรรณูคำยา
ย่ำญุก่าสินยาเกิน
- " ๔ ออรรพอเมยามักแหล เทียวคัก (คัก) ยยว (เยียว) เปนสี่จพบสี่กทาน
รบสงคามกีสีกลุกยั้งาย ๑ ถวน
- " ๕ ไหยก็สี่กไกล้อย^๒ เหล่าก็สี่กเขาอยู่เยล (เยียบ) ก็สี่กเม (เมียบ)
งามนอรรบ^๓ ขางก็สี่กขางพอนอรรวม (โสม = รวมน) โรง
- " ๖ ก็สี่กผึ่งอูมรมบานก็สี่กคน (คน) คานอูมรมเริน (เรือน) ก็สี่กคน
(คน) ผานรมทิน (ทุน) คล่าก็สี่กเขินคั้นไฟพ (ไป) บ้างกว่า
- " ๗ ก็สี่กญู มีกคากออยู่ไกศนก็สี่กหมา เววน เปนบอก็สี่กถอ เกล่า เปนเสื่อเยน
ก็สี่กคนเขน
- " ๘ รบทยว (เทียว) ทางไปคูลา (คำ) ก็สี่กซันเขาฟาบใส่ก็สี่กไฟบ่ม
ก็สี่กกุสสาวพเม (เมียบ) ทาน
- " ๙ ก็สี่กมังกวนกุงน (เงิน) โท (ทอง) ก็สี่กมีวับคืบตางก็สี่กนกลาง ๑
อยู่เตมตงก็สี่ก

^๑ ฉบับปริวรรตว่า "ชาย" และความน่าจะเป็น "ชาย"

^๒ ฉบับปริวรรตว่า "ฝูง"

^๓ ฉบับปริวรรตว่า "เรียง"

^๔ ฉบับปริวรรตว่า "เงินล้าน" น่าจะเป็น "เงินกลาง" = มาตรการเงินเป็น

- หน้า ๑๓.
- บรรทัดที่ ๑๐ ที่ก็สักถูกหนีทานบ่ไค้แทนก็สักสมไฟแคงบหมม (เขียม)^๑ ผอ้ก็สัก
มักสอควยคำซุ่ก็สัก
- " ๑๑ ไจบขุมักบามก็ สักทานชานบถึง (ถึง) คนก็สักแบ่งสรร (ส่วน)
แล้วควายมา เขาก็เส็กเปนเจา
- " ๑๒ ซางซีหรัว (หั่ว) พายก็สักคนยั้งหลายมานทองใหญ่ก็สักไถนอยกองคำเมิง
(เมือง) ก็สักซี เคิง
- " ๑๓ อวคเม (เมีย) เกลา (เกา) ก็สักหรัว (หั่ว) เขาออรยางเทียวแรง
ก็สักชานแขงซัคนำแขว^๒ ก็สัก
- " ๑๔ คำมแล้วอยู่เสมอก็สักเลื้อชนลายเจมมากก็สักอคาท (อาชาติ) ทาน
กำเวียร (กรรมเวร) ก็สักมักเยด (เยียะ) เซนเมื่อ
- " ๑๕ นาก็สักคน (คน) คำช (ชะ) พายหลังก็สักคิกคำสังบเสิง^๓ ก็สัก
คันทานรุงน (เงิน) จักเปนคำ
- " ๑๖ ยานับกहांเนอบคี่แล เนยบ ๑ นำเล็ก (ลิก) ไกร้อยาวสงชยา ก็ยั้ง
คอยไค้คนใจใหม่
- " ๑๗ ไผบหันวันจักคายไผบรูเปนคน (คน) มักชูดอยเส (เสียบ) คายเปน
คนกำ ๓ ปลายหนีมรียาลวร
- " ๑๘ สิ้นสหายยากหลายพื (พื) นองรูทุกของยาสิมครุ เห็นวาลินชุกรก็ชุกรชา
ลันมลา (มา)

^๑ ฉบับปริวรรต เขียน " เขียมค "

^๒ ฉบับปริวรรต เขียน " เขียว "

^๓ ฉบับปริวรรต เขียน " เสียว " ความน่าจะเป็น " เสิง " แปลว่า สว่าง

หน้า ๑๘

- บรรทัดที่ ๑ กิม (น้ำ) รัตสันเม็คก็มีคบาทสิ้นคามก็ลาบจับล้นหลับจักเส (เสียบ) ฉาลัน
ชา (ข้า) จักเส (เสียบ) ที่สิ้นฝุ้งซี
- " ๒ จักโกลาบลาบ (หลาบ) ซางหีพายควายลาบ (หลาบ) มีพายหีพายหิงห้อย
แปนโกลนอยยาจาแขง
- " ๓ คัวบแพงยาที่เป็นใหญ่เพินวาพิงไมก็ยยว (เยียว) ไมหักพิงลักก็ยยว
(เยียว) ลักกน (โคน) เมื่อพน (พอง) ก็
- " ๔ ยยว (เยียว) มีจักวาตียยว (เยียว) ซำรายจักวาหนายยยว (เยียว)
ซำเคยแปนคน (คน) นี้เอยโตลุมพายาโต
- " ๕ มั๊กเลาก (คะ) ซุรเม็ง (เมือง) ทางซีเค็งจักรีบเซียว^๑ มาคอบคัน
ทานบ^๒ ที่ซอบหากจักโตเส (เสียบ) เงินไผ
- " ๖ ยาซวรกันกทำแตงมันบคีล็กแหงแลทานทล (ทั้งหลาย) เซาเอย
บทาน ๑^๓ ซางรักจัก
- " ๗ โกลอกคักนอร วิงวอรนำคตบซาคหนา ซางคากจิงน (เงิน) ค้ำคาย
ใจมายจักมีปรยามาก
- " ๘ กวาง หนัรสาगतานบคูแควร มั๊กแมนจักคายยากเข้า คีนเซาจักแปนคู
ใจ
- " ๙ บุรจักมีลาบ ใจบาจักจิบหาย ใจคายจักแปนกำพำ ลูกหลาจักเจียวผาน
ทมซาง

^๑ ฉบับปริวรรตเขียน "ช่วย"

^๒ ฉบับปริวรรตเขียน "นอก"

^๓ ในฉบับปริวรรต หน้าวรรคแต่ละวรรคในบทนี้ เคิมเลข ๒ ลงไป ซึ่งมาจาก
ตัวเขียน) เครื่องหมายนี้ น่าจะเป็นเครื่องหมายวรรคตอน มีใช้เลข ๒ ฉะนั้นจึงตัด
ออกไป

หน้า ๑๘

- บรรพตที่ ๑๐ จักเส (เสียบ) ฟ้ำ ซางปากจักมั่งสา ทณทาบมัพันอง ซางพองบมีชาว
เริน (เรื่อน) หลาย ใจนาย
- " ๑๑ ทานบสุเหลรัฐจักเสล (เสียบ) งน (เงิน) ซางซวร ^๑ จักหัวลอก
ซางบอกจักเปนคำ ใจคำจักวินาก ใจ
- " ๑๒ อากบักไผ ใจไกลทานบมาสุ ใจอยุจักเปนเทียบ ^๒ โพล (ไป)
ใจไวจักรีบลว (แล้ว) นานแนว
- " ๑๓ จักกุงาม ใจบานจักหนาคลี คีคถีจักเปนคี่แลทานเอย มหาเถียร
(เถร) เจ้ามาสอรกั้งบิลว (แล้ว)
- " ๑๔ พุระยามังรายคนนานแนว เสวยเมิง (เมือง) หริกรุไซเริง เชียงใหม่
ลวคเอาสอรซาไผ ชาวเมิง (เมือง) เส (เสียบ) นาน
- " ๑๕ เนินทัง ๔ กอมชู่ท้วงสาภิบทังราชบุคตาราชบุคตี่ลูกเต้าอคมเหลี่เผา
- " ๑๖ พันพวงคาลัยสาขงไนแควร เขากี่เยก (เยยะ) ซอบแมนคองซ่างน
(เงิน) คำจิงจักไหลมาสุอยุ
- " ๑๗ ทางอยุกินทานบานเมิง (เมือง) บานไสรุงลวคกานกุงก้งามสืบกับ
ตามถึงบออกทรามทอ (ตอ) เพารอก
- " ๑๘ บักเคียวนิล (ละ) ทานเอย กลาวมั่งคำสอรมหาคีสเถียร (เถร)
เจ้ามาสอรภยา (พระยา) มังรายเมิง (เมือง)
- " ๑๘ เชียงใหม่กัลว (แล้ว) เทานี่กอรแล

^๑ ฉบับปริวรรตเขียนเป็น "ชน"

^๒ ฉบับปริวรรตเขียนเป็น "ทวย"

ภาคผนวก ง.

ศัพท์านุกรม

กวย	กวย
กวยคืบ	กวยชนิดหนึ่งมีรสออกฝาด มีรูป ๓ เหลี่ยม
กวย	เซง
กวา	ไป
กอลเกล้า	(กอลเกล้า) เริ่มต้น
กาด	ตลาด
กานกุง	รุง เรือง
กาย	ฉาน
แก่น	ส่วนใบของวัตถุ ส่วนที่แข็ง
แกวก	ป้ายทา กำหนด
เกือ	เกลือ
เกียด	เกียรติ
กำฟ้า	กำพร้าว

ข

ขนาบ	ปราบ กำราบ
ขยาด	กลัว
ขวก	แคะแคะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช้อย

ชั๊น

ชา

ชั๊เค็ง

แขก

เช่า

ไชว

ไชง

คก

ควัว

คะ

คอง

คั้ง

คั้น

คั้นชา

ค้าน

คั้ง

คิบค่าง

คิค

คุง

แค้น

ทาส (ในท้าว)

เร็ว

มา

โกรธ

คนที่มา เยี่ยม

ข้าว

सान

เขตแดน

ควก

เช่าของ

กวนใจ, รบกวน

คลองธรรม จารีตประเพณี

อึดแอ แน่น ประคอง ค้างอยู่

คว้น

หอม

เกียจคร้าน

ตัวคน, ร่างกาย

เครื่องใส่หลังสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ

คิค

ตลอด ถึง

ข้าวตอกคอบ สาลึก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เคียด
คำ
คำแล้ว

โกรธ
ความ
เป็นความกันยังไม่เสร็จ

จ๋อง
จ๋า
จิบหาย
จื่อ
จู่
แจ่ง
จู้ ๆ
เจ้าข้าง

จ
จรม
เจรจา
ฉิมหาย
จำ
ฉลักให้เข้าไป
จึง
มุ่ม เนียง
เรื่อย ๆ เสมอ ๆ
กษัตริย์

ชวค
ชะ
ชันสำ
ชัน
ชู
ชมพู

ช
ชไม่ได้คังหวัง
ล้าง ทำให้สะอาด
เนือยา
คั้น
ทุก ทุก ๆ
ชมพูทวีป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แข่ง
เชิง
ไซ

รักษา
กลวิธี กลยุทธ์
เยี่ยม

ชีวิตร

ชื่อฉันทหนึ่ง

กาย
กึ่งไฟ
คูแควน
เค็ก

เปล้า ล่าพิง เทานั้น
กอไฟ
กูดก
คึก

คว้าน
เค็ก
เตง
เตง เค็ก
แถม
เต้า

นุ่งผ้าขึ้นชายสูง
บังคับ ทำห้อยอม
ทับ
กตข่มเหง
วาค
ไป กลับไป ในที่นี้ = คนที่มาหา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถ

ถง
ถึง

ถุง
ถึง

ท

ทวย
ทะ
ทั่ง
ที่
เท
แทก
แทน
โทส

ทาม
ประการม คอกร
ทัง
ถื่อ
เทครัว (ความหมายในถิ่น) ริมเอาทมค
วัก
แทน
โทษ

น

เนรัพพาน
นำ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ

บวย
บอ
บัก

กระบวยคักน้ำคีมทำค้วยมะพร้าว
มีลักษณะ เกือบจะคล้ายบัก
บาก ฟัน ให้คอกหรือกัว

บิณฑกการ

บิัวระมวล

บาว

บี่

ไบ้

ปโมชช

ประใจ

ประยา

ปอง

ป่อย

ป็ฏฐาก

ปັคคินน

ปัน

ปาว

ปา เวนี

เป่ง

แป่ง

เป็ง

ผอ

ผา

บรณการ

บริบูรณ

บุชาย

คลี ในที่นี้ = เป็ด

โง

ป

ปราโมทย์

ปัจจัย

ปัญญา

ไฝหา หมายถึง คิคค่านิ่ง

ปลอย

อุปัฏฐาก

เคารพนบนอบ

แบ่ง

ตก หลุดลอย พลาด

ประเพณ

สว่าง

ทำ

จารึกประเพณ

ผ

มองดู

แทรก ทำให้แตก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฉาง	ช้างทาง
ฉาน	จน, พาด
ฉาย	กว้าง
ฉีกะ	ฉีปอบ
ฉีพง	ฉีชนิคหนึ่งประ เภทฉีกระสือ
ฉีพวย	ฉีพวย
เฉียบ	เปรียบเทียบ
	ฉ
ฝุง	ขอม ประชุนเสื่อผ้า
	พ
พอก	เคาะ คอย
พอง	หมายปอง
พอยจา	พลอยพุกจา
พัตถ้าว	ไปทั่วทุกหนทุกแห่ง
พ้า	พรว้า
พาก	ทัพพี กระจำ
พาง	โกหก ปักบัง
เพง	เพ็ญ
แพง	รัก
เพ็น	เขา (สรรพนามบุรุษที่ ๓)

ฟ

ฟาก
ฟ้างไม้ไผ่สาม เป็นแผ่น สำหรับปูพื้นกระท่อมหรือบ้านเล็ก ๆ
รับ

ม

มด
มอ
มก
มัง
มาน
มาน
แมว
แมนคงจะเพี้ยนมาจากคำว่า มหีส ซึ่งแปลว่ากระบือ
งาย สะควก
ชอบ สนใจ ผักไผ่
มล้าง ทำลาย รือ
ทอง
พมา
หญิงที่ถูกล่ามโซ่
ไผ่ ปีน แลบ

ย

ยอ
ยาลูกกอน
ยาย
ยู่ทาง
เย็บ
เยยะ
เยียวประเทศประชัน
รักษาลูกเล็ก ๆ
เรียงราย
สะควก
ยุงข้าว
ท่า
หรือ

เยื้อง	เฉียงฉา
เยื้อง	เยื้อง อย่าง เหมือน
ยา	เกรงกลัว

ร

รวม

รวม รวบรวม เก็บสะสม

ล

ลวน

ทะลึ่ง ทีเสมอ

ลวก

เลียบ

ลว

ลา (สัตว์)

ลักพ่ายคืน

หนีทัพ

ลະสูง

ลวงเกิน

ลาย

เป็นทาง

ลาย

โกหก

ลูกหล้า

คืนสาย

ลูกชาย

ลุน

หลัง (ภายหลัง = ภายหลัง)

เล็ก

ลึก

โลม

พุกจา เกือบกลม

ว

เววน

บ้า

วิเสส

วิเศษ

เวียก

การงาน

ส

สมั๑ดะ	สามารถ (บาลี)
สอ	ฟ้อง กล่าวหา
สัง	อะไร
สังรวม	สารรวม
สัพพเพศ	ทุกสิ่งทุกอย่าง
สร้าง	สร้าง
สานงวนเปื้อ	ยา เปื้อ
ศาลา (ที่ถู๑กเขียนล๑าสา)	ประมาท
แส๑ง	แส๑ง แกล๑ง
เล็๑ก	ซ้ำ๑ศึก
เล็๑ง	หม๑คสิ้น

ห

หมา๑ เข้า	แซ๑ขาวสำหรับ๑นึ่ง
หมา๑ก เก๑ียง	ผลไม๑ชนิดหนึ่ง ประ๑เภทลูกหว๑า
หย๑อ	ประ๑ชค
หย๑าน	กั๑ว
ห๑ลวก	ฉ๑ลาค
ห๑ล๑อแห๑ล	แห๑ล๑วไหล
ห๑ล๑ว	พ๑ิน
ห๑ล๑บ๑ดู	ห๑บ

เห็น	เห็น
เห็น	นั้น
หัว	หัวเราะ
หัวพาย	หัวข้าง หัวข้างพาย
หีบ	หีบ คั้น
<u>หื้อ</u>	ให้
หูลา	โหระ
เหล็กฉาง	ยั้งฉาง
เหมียก	เก็บ
ให้	ร้องให้

อ

องอาจ	องอาจ
อน	กอน
อัน, กังอัน	นั้น, กังนั้น
อาชา	อกรรม
<u>อาระ</u>	เอาการ เอางาน
แหว	เที่ยว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

นางสาวอิวาดี ไคลังคะ เกิดเมื่อ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๐
ณ กรุงเทพมหานคร ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒
และ เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีเดียวกัน.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย